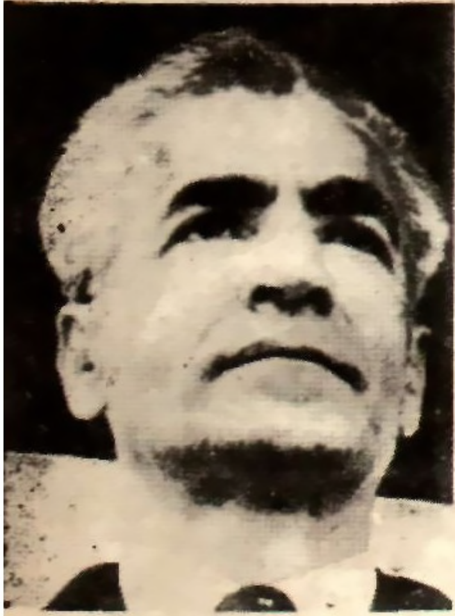
ANT

Engizisyon mahkemesinde bir yazar

HAFTANIN NOTLARI

İran Şahı'nın Türkiye ziyareti de turistik bir gezi olmaktan ileri gidemedi. "Ortadoğu'da kuvvet yoluyla toprak ilhakına iki ülkenin de karşı olduğu" bildirilen bildiride CENTO'dan hiç söz edilmemesi dikkati çekti. Ziyarette basını ilgilendiren tek şey bu defa Şahbânu adı verilen Farah Diba'nın milyonluk gardrobu ve mücevherleri oldu. Olağanüstü güvenlik tedbirleri yüzünden sıkboğaz edilen Ankara ve İstanbul'lular ise taçlı diktatöre hiç de güler yüz göstermediler.

19 haziran

Bakan el koydu

■ **Ankara Yüksek İhtisas Hastanesi'ndeki soygun düzenine, ısrarlı yayımlar üzerine, Sağlık Bakanı Vedat Ali Özkan nihayet müdahale etti. İlk olarak hastanedeki «özel servis» i kapattıran Özkan, daha sonra hastaneden istifa etmekte kararlı olan 20 genç ve ülkücü doktoru ikna ederek bu kararlarından vazgeçirdi. Üniversite ile Sağlık Bakanlığı arasında imzalanan protokol da sona ermiş olduğundan, hastanenin istikbalini tesbit etmek üzere beş kişilik bir komisyon kurulmaktadır.. Özkan, ayrıca, sık sık hastaneye telefon edip acı ve ağır konuşarak başhekim Necip Damışoğlu'nun istifasını çabuklaştırmağa çalışıyor. Çünkü Cumhuriyet Senatosu'nda Damışoğlu'nu destekleyen grupa karşı Millet Meclisi'nde bir grup milletvekili Özkan'ı ziyaret eedrek başhekimin istifasını sağlaması için kendisine on günlük mühlet vermiş bulunuyorlar. Hastanenin durumu bu hafta içinde belli olacaktır.**

Tutuklandılar

■ Yunanistan'da askeri hükümet eski Dışişleri bakanlarından Averof ile 36 eski milletvekilini, rejim aleyhine çalıştıkları gerekçesiyle tutukladı ve bazılarını kampiara sürdü. Ayrıca 300-500 avukatın da tutuklandığı açıklandı. Bütün bunlara rağmen faşist diktatör General Patakos hâlâ «biz diktatör değiliz» diyebilmektedir.

20 haziran

Küçükömer'e baskı

■ İktisat Fakültesi öğretim üyelerinden Doç. Dr. İdris Küçükömer'in profesörlüğe yükselmesi yolunda fakülte profesörler kurulunca alınan karar İstanbul Üniversitesi Senatosu tarafından reddedildi. Kararı sadece «şekil» bakımından incelemesi gereken Senato, İdris Küçükömer'in gazetelerde yayınlanmış makalelerini bazı kısımları çıkararak profesörler kuruluna sunmuş olmasını «bilimsel dürüstlüğü» ihlâl saydı ve profesörlük kararını onaylamadı. Oysa çıkarılan kısımlar, yazıların bütünlüğü ve bilimsel yönü ile ilgisiz, günün aktüalitesine değinen kısımlardı. Senato'nun profesörlük kararını onaylamamasının asıl nedeni, Küçükömer'in TİP üyesi olması idi. Karar üniversitede sert tepki yarattı ve İktisat Fakültesi öğrencileri yayınladıkları bir bildiride «Küçükömer'in ilmi gücü bizce bilinmektedir» diyerek Senato'yu protesto ettiler. Küçükömer, Senato kararının iptali için Danıştay'a başvuracaktır.

FKF'ye baskın

■ **DTCF Fikir Kulübü üyeleri okuldan altışar ay uzaklaştırıldıktan sonra Erzurum'da da İktisat Fakültesi Fikir Kulübü odası basılarak zorla yöneticilerin elinden alındı. FKF Genel Merkezi bir bildiri yayımlayarak olayı protesto etti ve bütün baskılara karşı direneceklerini açıkladı.**

21 haziran

Olağanüstü yetki

■ **İkinci beş yıllık kalkınma planının uygulanmasında hükümete olağanüstü yetki veren tasarı Millet Meclis Bütçe ve Plan Komisyonu'nda kabul edildi. Bu arada bazı sektörlerin geliştirilmesi için bütçeden ve güvenlik fonlarından ödünç verilmesi de komisyonda görüşüldü. Tasarı CHP ve TİP sözcüleri tarafından şiddetle tenkit edildi. Sadun Aren, tasarının, özel sektörü devlet hazinesinden zengin etmek amacı güttüğünü söyledi. Türk Devrim Ocakları'nın düzenlediği seminerde de Prof. Tunaya, hükümete verilen olağanüstü yetkilerin Anayasa Mahkemesi tarafından iptal edilmesi gerektiğini ileri sürdü. Diğer profesör ve doçentler de olağanüstü yetkilerin Anayasaya aykırı o'duğunu belirttiler. AP grupu bu gidişle Anayasayı çiğnemekte düşük DP grupundan da ileri gideceğe benzemektedir. Sonunun ise neye benzeyeceğini zaman gösterecektir.**

Planda açık

■ Türk Devrim Ocakları'nın plan seminerinde Prof. Besim Üstünel, planın finansman açığının 20 Milyar Lira'yı bulduğunu açıkladı. Açığın 6,4 Milyar'ı vergi şişirmelerinden, 4 Milyar'ı özel sektör tasarruflarından gösterilen şişirmelerinden, 2,5 Milyar'ı iktisadi devlet teşekkülleri gelirlerindeki şişirmelerden, 7,1 Milyar'ı ise hükümetin kendi gösterdiği açıklardan ileri geliyor.

22 haziran

Clay'a mükâfat!

■ Dünya ağır siklet boks şampiyonu Muhammed Ali Clay, Amerikan Ordusu'nda görev almayı kabul etmediği için Houston İstinaf Mahkemesi'nde beş yıl ağır hapis ve 10 Bin Dolar para cezasına mahkûm edildi. Tamamen beyazlardan kurulu bir jüri tarafından mahkûm edilen Clay, böylece, Amerika'ya dünya şampiyonluğu kazandırmasının mükâfatını (!) görmüş olmaktadır. Kararın tefhiminden önce Savcı Susman, Clay'ın 1964'te siyah müslümanlar mezhebine girdiğini ve dertlerinin o zaman başladığını belirtti ve «Clay gibi genç bir sporcunun böyle dini ve siyasi fikirlere saplanmasının

CLAY

trajik bir şey olduğunu» söyleyerek mahkûmiyetin asıl sebebini ortaya koydu. Clay de cezanın tam tahmin ettiği gibi çıktığını belirterek «Siyah adamın beyazlar mahkemesinde adalet bulamayacağını» söyledi.

Koç'un seferberliği

■ **İzmir Rotary Klübü'nün yemeğinde konuşan Vehbi Koç, zengin çocuklarının öğrenim hayatında başarılı olamadıklarını, fakir çocuklarına okuma imkânı sağlamak üzere varlıklı vatandaşların eğitim seferberliğine girişmeleri gerektiğini söyleyerek özel sektörü eğitim vakfına katkıda bulunmağa çağırdı. Oysa bu özel sektör eğitim seferberliğinin arkasında hangi oyunun olduğunu Koç'un kendisi açıklamıştı. Hem vakfa para vermek suretiyle özel sektör vergiye esas olacak matrahı düşürebilecek, hem yardımsever görünecek, hem de özel sektöre bağlı gençler yetişmesini sağlayacaktır. Bu bir eğitim seferberliği değil, bir çıkar seferberliğidir.**

Dünyanın en uzun işçi yürüyüşü!..

Ankara'da CHP belediyesine karşı temizlik işçilerinin giriştikleri grev hükümet kararıyla durdurulurken Manisa'da da AP Belediyesi'nin 37 günden beri sürüp giden greve rağmen haklarını vermemesi üzerine 90 temizlik işçisi dünyanın en uzun işçi yürüyüşüne çıktılar. Uzlaştırma Kurulu'nun kararına rağmen işçilerin 75-100 Kuruşluk zam taleplerini kabul etmeyen AP'li Belediye Başkanı'nın tutumunu protesto için Anadolu bozkırlarında adım adım ilerleyen 90 işçi yanlarında götürdükleri 274 ve 275 sayılı kanunları Ankara'da Meclis'in kapısına bırakacaklar ve bu kanunların objektif olarak uygulanmasını isteyeceklerdir. Belediye Başkanı'nın işçi düşmanlığı yüzünden işçiler haklarını alamazken Manisa halkı da yaz sıcağında pislikten nefes alamaz hale gelmiştir. Muhtarlar esnaftan para toplamakta ve sokaklar vatandaşlara zorla temizlettirilmektedir. Bulaşıcı hastalık tehlikesi de belirmiştir. Genel İş Sendikası Manisa Şubesi Başkanı, belediye başkanının her gittikleri yerde işçi düşmanı ilân etmektedir.

23 *haziran* | **24** *haziran* | **25** *haziran*

Zorbalık

■ **DİSK'in gelişmesi karşısında tam bir panik içinde bulunan Türk-İş'çiler şimdi de zorbalık hareketlerine girişiyorlar. DİSK üyesi Maden-İş'in Eskişehir Şubesi Kongresi Türk-İş Bölge Temsilciliği'nin tertibiyle basıldı, dövizler yırtıldı ve delegelerin kongre salonuna girmeleri önlendi, Türk-İş'çiler, ayrıca, Maden İş** ***yöneticilerinden*** **Cavit Şarman, İsmet Ercan, Erol Tuncay** ***ve Özger Sınar'a da*** **fiili tecavüzde bulundu. Hükümet** ***kuvvetlerinin de bu zorbalık*** **karşısında kayıtsız kalmaları** ***üzerine*** **Maden İş** ***Genel*** **Yürütme Kurulu bir bildiri yayınlayarak olayın Türk İş'in işçi sınıfına ihanetinin yeni** ***bir örneği olduğunu*** **belirtti ve ayrıca hükümete protesto telgrafı göndererek zabıtanın tutumunu protesto etti.**

Tonguç Baba anıldı

■ Köy enstitülerinin kurucusu Hakkı Tonguç, ölümünün yedinci yıldönümü dolayısıyla törenlerle anıldı. Türkiye Öğretmenler Sendikası ve Türkiye Öğretmen Dernekleri Federasyonu yöneticileri Tonguç'un mezarını ziyaret ederek *birer çelenk koydular.* Kara Kuvvetler ne yaparlarsa *yapsınlar,* Türk halkının uyanık çocukları devrime kendilerini adamış insanları unutmayacaklardır.

Zirvede buluşma

■ Ortadoğu buhranı ile ilgili Birleşmiş Milletler görüşmelerine katılmak üzere New York'a giden Sovyet Başbakanı Kosigin, Amerika'nın isteği üzerine Başkan Johnson ile New Jersey'in Glassboro *kasabasında buluşarak* 5 saat 15 dakika görüştü. Altı yıldan beri ilk defa *yapılan* Sovyet - Amerikan zirve toplantısında Ortadoğu ve Vietnam meseleleri görüşüldü. Ortadoğu'da İsrail'in zafer kazanmış olmasına rağmen olayların Sovyetler'den yana gelişmesi üzerine Amerika'nın böyle bir görüşmeyi arzuladığı anlaşılıyor. Zirve görüşmelerinde Amerika'nın Vietnam'da, Sovyetler'in de Ortadoğu'daki ağırlıklarına dayanarak yeni *bir "status quo" meydana* getirme pazarlığı yaptıkları tahmin ediliyor.

ANT'ın sorgusu

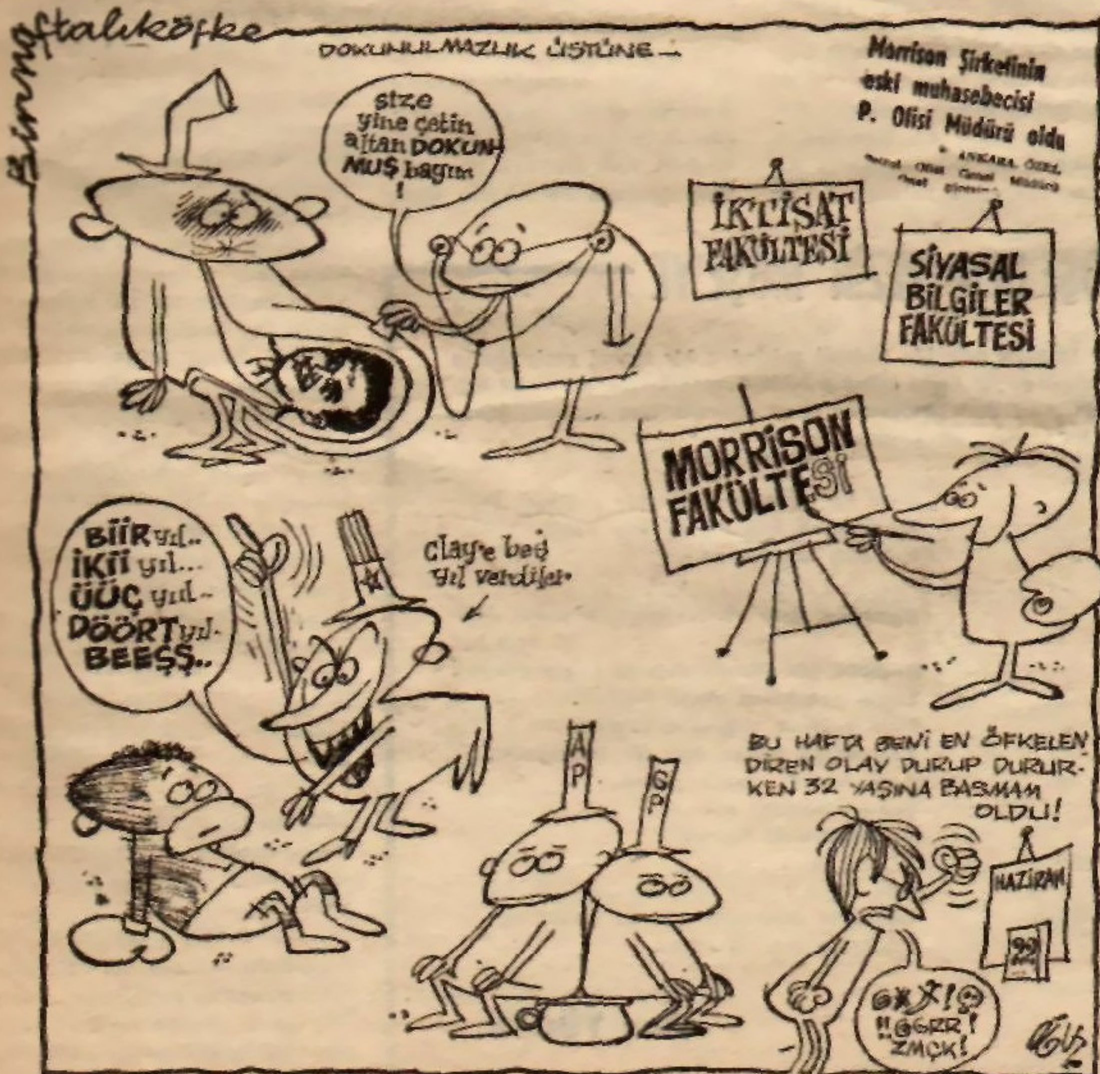
■ **Yaşar Kemal'in ANT'ın 20. sayısında yayınlanan «Vatan İhaneti Katmerleşiyor» başlıklı yazısından dolayı Yaşar Kemal ile yazı işleri müdürümüz Doğan Özgüden Cumhu-** ***riyet*** **Savcılığında ifade verdiler. Yaşar Kemal ve Doğan** ***Özgüden'in «halkı kanuna*** **itaatsizliğe ve cemiyetin muh-** ***telif sınıflarını umumun*** **emniyeti için tehlikeli bir tarzda kin ve adavete tahrik ettikleri» ileri sürülüyor.**

Amerika'yı protesto

■ **TMTF ile Teknik Üniversite ve Teknik Okullar öğrenci birliklerinin düzenlediği "Amerikayı Protesto Mitingi'nde binlerce genç "Türkiye tam istiklâline kavuşuncaya kadar emperyalizme karşı savaşmak" için and içtiler. Hürriyet Meydanı'nda başlayıp Taksim Meydanı'na kadar devam eden yürüyüş sırasında Dolmabahçe açıklarında demirlemiş bulunan 6. Filo'ya bağlı uçak gemisine karşı Amerikan aleyhtarı** ***gösteriler yapıldı.*** **Miting sırasında Amerikan uçak ge-** ***misinin mürettebatı karaya*** **çıkamadı. Mitingte gençler,** ***dokunulmazlığı komisyonda*** **kaldırılan Çetin Altan'a da** ***büyük tezahürat yaptılar.***

DİSK'in mitingi

■ İşçi alayhine çıkartılan yeni İş Kanunu'nu protesto etmek üzere Devrimci İşçi Sendikaları Konfederasyonu Ankara'da, Tandoğan Meydanı'nda *bir miting düzenledi.* Mitingte DİSK Genel Başkanı Ke*mal Türkler ve TİP Milletve*kili Rıza Kuas İş Kanunu'nu *tenkit ettiler ve kanunun* böyle çıkmasına yardımcı olan Türk İş'i *suçladılar.* Çetin Altan da mitingte konuşarak işçilerin kendi sorunlarını çözümleyebilmek için ülkenin yönetimine ağırlıklarını koymaları gerektiğini söyledi.

DOĞAN ÖZGÜDEN

HALKIN YAZARINA HALK DÜŞMANLARI DOKUNAMAZ!

BUNDAN iki ay kadar önce Çetin Altan'ın dokunulmazlığının kaldırılması alt komisyonda üç AP ***milletvekili*** **tarafından karara bağlandığı zaman AP yönetici kadrosunun bugün tam mânasıyla bir kanunsuzlar** ***ve zorbalar kadrosu haline geldiğini belirterek*** "Bu terör ergeç sizi kahredecektir!" **demiştim. Bu yazım üzeri-** ***ne Cumhuriyet Savcılığı Tedbirler Kanunu'nu çiğnedi-*** **ğimiz iddiasıyla hakkımızda soruşturma açmıştı. Geçen** ***hafta Çetin Altan'ın tıpkı bir engizisyon mahkemesin-*** **deki gibi yirmi saat fâsılasız sorguya çekilmesi ve anayasanın teminatına, parlamento geleneğine rağmen dokunulmazlığının kaldırılması iki ay önce verdiğim bu hükmün aşırı** ***değil,*** **yetersiz dahi kaldığını göstermektedir. Bugün** "kanunsuzlar ve zorbalar" **kadrosu sadece AP yöneticilerinden ibaret değildir... Bu kadroya Paksüt ve Kırca gibi terör fetvacılarıyla Güven Partisi yöneticileri de dahil olmuşlardır. Çetin Altan hakkında verilen karar demokrasimiz adına bir utanç belgesidir. Bu kararın sonuçları, herhalde Çetin Altan ile onun görüşlerini paylaşan Türk sosyalistleri için değil, düşünceleri zorbalıkla boğmak isteyen egemen sınıflar ve onların parlamentodaki temsilcileri için temizlenmesi imkânsız bir yüz karası olacaktır.**

NE yapmıştır Çetin Altan? Sosyalist bir milletvekili olarak Meclis'te söylediklerini gazetede de yazmıştır. Çetin Altan, dokunulmazlığının kaldırılmasına sebep olan bütün yazılarında Türkiye'nin bağımsızlığına, Türk halkının özgürlük ve refahına imza atmıştır. Kaldı ki, Çetin Altan, bu yazdıklarını daha önce de söylediği içindir ki İstanbul'da 50 Bin sosyalist seçmenin oyunu alarak parlamentoya girmiş, bu görüşleri milli iradeye tasdik ettirmiştir. Halka mal olan bu görüşlerinden dolayı Çetin Altan'dan hesap sormak kimsenin haddi değildir. Gel gör ki, komisyon, Çetin Altan'ın, suçsuzluğu mahkeme kararıyla sabit olmuş yazılarından bile sorumlu tutulmasına ve dokunulmazlığının kaldırılmasına ka*rar verecek kadar adalet ölçülerinden uzaklaşmış ve* tam bir hukuk cinayetine sürüklenmiştir. Öte tarafta *AP'lilerin yüzkızartıcı suçlarla dolu dosyaları* hasıraltı edilerek devre sonuna bırakılmıştır. Yani, rüşvetçi*ler, sahteciler,* zimmetçiler saçı bitmemiş yetimin nafakasından her ay binlerce lira sebeplenerek milletvekili diye çalım satarken, sosyalist seçmenlerinin görüşlerini dile getirdiği için Çetin Altan yasama görevinden alıkonulacak, hattâ belki de zındana sokulacaktır...

OLMAZ ***böyle*** **şey! Çetin Altan bir halk yazarıdır. Onun halk çocuklarıyla, işçisiyle, köylüsüyle, arkasız memuruyla, küçük esnafıyla, üniversitelisiyle, Türkiye'nin basın tarihinde görülmemiş bir şekilde nasıl fikri bağlantı kurmuş olduğuna Akşam'da ve Ant'taki üç yıllık ortak çalışmamızda yakından tanık oldum. Halkın ona nasıl inandığını ve onu nasıl bağrına bastığını bizzat gördüm. Bu hafta yayınlanacak olan** "Onlar Uyanırken" **isimli kitabında yer verdiği okuyucu mektupları bu yazar - halk bağlantısının inkâr kabul etmez delilleridir. Komisyon kararı ne olursa olsun, ırgatından, marangozundan, çöpçüsünden, garsonundan, boyacısından, üniversitelisinden, işportacısından, gişe memurundan gelen onbinlerce mektubun her biri Çetin Altan için temyizi kabil olmayan birer beraat ilâmıdır. Çünkü en büyük, en kesin hükmü Çetin Altan için halk vermiştir: Halkın yazarına halk düşmanları dokunamayacaklardır!..**

EMİN PAKSÜT - COŞKUN KIRCA
(Adaletsizliğe yol gösterdiler)

KEMAL BAĞCIOĞLU
(Ahmet Hamdi Sancar II)

ÇETİN ALTAN
(Bir sosyalist yazar için bu karar Türk sosyalizminin şerefli bir sayfası olacaktır)

Engizisyon Mahkemesinde bir yazar

MILLET Meclisi Anayasa ve Adalet Komisyonu Başkanı Kemâl Bağcıoğlu, göz kapaklarına kurşun gibi çöken uykuya yenilmek üzere... *"İçel Milletvekili Celâl Kılıç..."* Bir süre bekleyip tekrarlıyor *"İçel Milletvekili, AP Milletvekili Celâl Kılıç..."*

Toplantının yapıldığı salonun hemen bitişiğindeki, Bakanlık odasında rahat koltuklara gömülmüş Kılıç, uyku arasında Başkana ses veriyor:

—*" Kabul..."*

Sonra, sırada bekleyen öteki dosyalar oylanıyor... CHP'li Orhan Birgit *"Böyle olmaz. Herkes uyukluyor. Uyuklayan milletvekili salim karar veremez"* (uyuyan bir AP milletvekilini işaret edip), *"bakın işte arkadaş mis gibi uyuyor..."* diyor.

Göz kapaklarını güçlükle aralayan Milletvekili doğrulmaya çalışırken *"Ben uyumuyorum, gözlerimi kapayıp dinliyorum"* diyor... Kimsenin içinden gülmek bile gelmiyor.

■ *Çetin Altan'a 41 inci yaş günü armağanı.*

23 Haziran 1967 Cuma günü saatler 05.35'ü gösterirken, Başkan Kemal Bağcıoğlu çalışmaların sona erdiğini açıklıyor... Türkiye Büyük Millet Meclisi, Millet Meclisi Anayasa ve Adalet Komisyonu Çetin Altan'a 41 inci yaş günü armağanını vermiştir artık:

"Dokunulmazlığın kaldırılması ve Genel Kurul kabul ettiği takdirde Çetin Altan'ın Akşam Gazetesi'nde yayınlanan beş yazısından dolayı toplam 45 yıl hapis cezası ile mahkemeye sevki..."

Herşey 19 Haziran Pazartesi günü Anadolu Ajansı bülteninde yayınlanan, üç numaralı haberle başlamıştı... Haberin başlığında şöyle deniliyordu:

—*" Anayasa ve Adalet Komisyonunda, dokunulmazlık dosyalarının görüşülmesine başlandı..."*

Aslında başlangıç çok gerilerdeydi. Karma Komisyon, ilk elde 87 dosyadan 10'unu rafa kaldırmış, kalan 67 dosyayı ise taramaya başlamıştı... Dönem sonuna bırakılan 67 dosyanın arasında zimmet, sahtecilik, döviz kaçakçılığı iddiaları vardı... Fakat, kala kala Ali Karahan'ın, Muzaffer Karan'ın ve Çetin Altan'ın dosyaları kalmıştı... Üç milletvekilinin savunmalarını hazırlayabilmeleri için oturum Perşembe günü saat 10'a ertelenmişti...

Perşembe günü saatler 10'u gösterirken, Karma Komisyon çalışmalarına başlamıştı... Önce YTP'li Ali Karahan'ın, ardından CHP'li Muzaffer Karan'ın dosyaları görüşülüp karara bağlanmış ve sıra Çetin Altan hakkındaki yedi dosyaya gelmişti... Yedi dosyada da Akşam Gazetesi'nde yayınlanan yazılarından dolayı Altan'ın dokunulmazlığının kaldırılması isteniyordu. Oysa, Cumhuriyetin kuruluşundan bu yana ilk kez, Millet Meclisi komisyonlarında basın suçundan dolayı bir milletvekili yargılanıyordu... Yargılanıyordu, çünkü Çetin Altan'ın *"açıklamam"* sözü, her seferinde Karma Komisyon başkanı Bağcıoğlu tarafından *"Savunmanız"* şeklinde düzeltiliyordu. Ve Cumhuriyetin kurulduğu günden bu yana, görüştüğü 125 basın suçu için Millet Meclisi hep red kararı almıştı...

■ *Sanki Çetin Altan kelepçe takılıp götürülecekti.*

Saatler yürüdükçe komisyon çalışmalarını hızlandırma çabaları yoğunlaşıyordu... Sanki, komisyon dokunulmazlığı kaldırma kararı aldığında, kapının önünde bekleşen jandarmalar, Çetin Altan'ın bileklerine kelepçeyi takıp götüreceklerdi... CHP'den kopup, Amerika'ya ve eski demokratlara dayanarak iktidara gelme hayaline kapılmış Güven Partisi'nin iki harika çocuğu Coşkun Kırca ile Emin Paksüt, komisyonun AP'li üyelerini çok gerilerde bırakmışlardı...

Anayasa, hangi hallerde Milletvekilinin dokunulmazlığının kaldırılacağını bir bir tesbit etmişti... Ve komisyon mahkeme değildi... İsnad edilen fiilin suç olup olmadığını araştırmak, yargı organının işiydi... Böylece Türkiye'de bir kez daha yasama ile yargı birbirlerinin işine karışıyor ve kuvvetlerin ayrıldığı prensibi ihlâl ediliyordu...

Komisyon görüşmeleri uzadığında, koridorlarda da ilginç konuşmalar oluyordu. Turan Bilgin, Ali İhsan Göğüş ile Orhan Birgit'e *"Bu komedi be... Bu adamlara lâf geçirilmez"* diyor, sonra içerde kalkıp şöyle diyordu:

—*" Şimdi size koridorda düzenlenen bir tertibi anlatacağım. Sakın Birgit'e ve Göğüş'e kanmayın ve vicdanınızın emrettiğini yapın..."*

Artık bütün değer yargı ve kıstasları önemini kaybetmişti. Oysa, sırada daha Millet Meclisi Genel Kurulu vardı. Sonra, Anayasa Mahkemesi, Çetin Altan'ın müracaatı üzerine konuyu

ŞAİR MOŞE'DEN VEZİR MOŞE'YE

Yıllar önce Moşe - Leyb Hapern adlı bir Yahudi şairinden bir masal çevirmiştim Türkçe'ye. Dört gün içinde Ortadoğu'yu kana bulayıp fethediveren İsrael Savunma Bakanı Moşe Dayan'la dayandığı Amerikan Sultanına ithaf etmenin tam zamanı. Şiirin adı «DÜNYALAR BİZİM OLDU». Aslı da şöyle :

Fethedilsin dünya, dedi sultan!
Fethedilecek dünya, dedi!
Top gibi patladı haber,
Dünya birbirine girdi,
Analar iki-göz-iki-çeşme,
Oğullar per-perişan,
Kodunsa bul zenginleri!..
Ama tarlada yatan pulluk,
Çekiç altındaki örs,
Ve dağlardaki fareler
Hep güldüler bıyık altından.

* *
*

Alınmasına alındı dünya,
Asıl gümbürtü ondan sonra koptu;
Sokabilirsen sok dünyayı saraydan içeri:
Ne bilsinler küçük tutmuşlar ölçüyü
Kapıları yaparken mimarlar.
Ama tarlada yatan pulluk,
Çekiç altındaki örs,
Ve dağlardaki fareler

Öyle bir güldüler, öyle bir güldüler ki,
Sarsıntıdan hop oturup hop kalktı
Sultanın başında tacı.

* *
*

Sultanım, dedi vezir vüzera, nâpalım dünya hali bu!
Şimdilik göz altında, dışarda kalsın dünya!..
Lâkin yataklara düştü sultan...
Hele yağmur yağmaya görsün,
Paslanacak dünya diye ter ter tepinir!
Ama tarlada yatan pulluk,
Çekiç altındaki örs,
Ve dağlardaki fareler

Öyle bir güldüler, öyle bir güldüler ki,
Gördükçe dünyanın dışarda kaldığını,
Dünyalar onların oldu...

Can YÜCEL

ele alıp son sözünü söylememişti...

Yasama görevi ile alâkası olmayan sahtekârlık, döviz kaçakçılığı gibi suçların dosyaları üzerinde durulmazken, yasama görevi ile çok yakından ilgili bir

ÇETİN CEVİZ

iddia için dokunulmazlığın kaldırılması kararı alınmağa çalışılıyordu. Ve Anayasa mahkemesi son merci olarak, Millet Meclisi'nin kararını şekilden değil, amaçtan bozacaktı... Çünkü, bir milletvekilinin yasama görevine açıkça engel olunmak isteniyordu.

■ *"Yazılarıma hayatımın sonuna kadar imza atarım"*

Ve Güven Partisi'nin lider kadrosundan Emin Paksüt, kelimelerin üzerine basa basa şöyle diyordu:

—*" Ben bu dâvadan dolayı beraat kararı verecek hakim göremiyorum. Eğer mahkeme beraat kararı verirse, ortaya anayasa düzeninin devam edip etmeyeceği meselesi çıkar..."*

Eğer Çetin Altan beş ayrı suç iddiası için mahkemeye verilmiş olsaydı, hâfıza selâmeti bakımından dâvalar ayrı ayrı ele alınırdı... Oysa, Engizisyon mahkemelerinde nadiren raslanan bir yol izleniyordu.

Kafalarda, İnönü'nün düşürülmesi, bir başbakan aranması, CHP'nin ikiye bölünüp Güven Partisi'nin zuhur etmesi, Yunanistan'da beklenmeyen hükümet darbesi soru işaretlerinden bir orman meydana getirmişti...

Millet Meclisi Anayasa ve Adalet Komisyonu Başkanı Kemal Bağcıoğlu'nun Çetin Altan'a komisyondaki yargılâma (!) sırasında söylediği şu cümle, herşeyi ve niyeti çırıl çıplak ortaya koymuştu:

—*" Sabah vakti başka işler de yapılır..."*

Kemal Bağcıoğlu, aslında sırtını bir takım bilinmeyen kuvvetlere dayamış, sabah vakti idamlar olduğunu söylemek istiyordu...

Çetin Altan ise şu cevabı veriyordu:

—*" Ne derseniz deyin, bana vız gelir..."*

Ve ekliyordu Çetin Altan,

—*" Bu bir savunma değildir, olamaz da... Çünkü burası mahkeme değildir. Bu davranış, iktidarın muhalefeti denetleme yolunu seçtiğini göstermektedir.*

Ben yazdığım yazıların altına hayatımın sonuna kadar imza atarım. Dokunulmazlığın kaldırılması kararı, milletvekillerini tehdit anlamı taşıyacaktır.

Yayınlanan yazılar da, fikir suçu işlendiği bilinmektedir. Bu yazılardan dolayı sorumlu yazı müdürü açılan dâvadan beraat etmiştir. Yazıyı yazanla, basan arasında bir ayırım yoktur.

Milletvekili olmadan önce, yedi dosyada gösterilen suçlamalardan ötürü tam 115 defa yargılandım. Ama hiçbirinden mahkûm olmadım. Eğer bir milletvekili Cumhurbaşkanı'nı ve başbakanı tenkit edemeyecekse, içerde ya da dışarda olmanın farkı yoktur."

■ *Anayasacı güçler bu haksızlığa boyun eğmeyecektir.*

23 Haziran Cuma günü saatler 5.33'ü gösterdiğinde karma komisyon Altan'ın dokunulmazlığının kaldırılmasına karar vermişti.

Altan, komisyonun kararından hemen sonra ANT muhabirinin *"Olup - bitenler hakkında düşünceniz nedir?"* sorusuna şu cevabı veriyordu:

—*" Ne söylenebilir. Söylenecek söz yok ki..."*

Aslında söylenecek çok şey vardı... Millet Meclisi Genel Kurulu *"dokunulmazlık kaldırma"* kararını onaylasa bile, Anayasa Mahkemesi ince hesaplara dayanan bir planın tatbikatına herhalde aracı olmayacaktı...

Sonra, memlekette sadece AP'nin engizisyoncu milletvekilleri değil, 27 Mayıs Anayasası'nın savunucusu başka demokratik kuvvetler de vardı. Bunlar da, bu büyük hukuk cinayeti karşısında susmayacaklardı.

Nitekim, komisyonun kararına ilk tepki TİP Millet Meclisi Grupu'ndan geliyordu. Grupun yayınladığı bildiride *"Bir parlamento üyesinin dokunulmazlığı kaldırılarak saf dışı edilmesinde her şeyden önce hükümetin bir menfaati olup olmadığının araştırılması gerekir. Oysa Çetin Altan gibi, kapitalist iktidar karşısında biricik sosyalist muhalefet partisine mensup bir milletvekilinin bertaraf edilmesinde hükümetin açık menfaati bulunduğu gerçeği gözönünde tutulmamıştır.*

İktidar bu davranışıyla Çetin Altan'ın şahsında sosyalist muhalefeti, yani emekçi halk kitlelerinin hak ve özgürlüklerinin savunulmasını imkânsız hale getirmek maksadıyla hareket etmiştir.

Bu hadisenin Yunanistan olaylarından ve Ortadoğu buhranından hemen sonra, mutad usuller dışına çıkılarak alelacele neticeye doğru götürülmek istenmesi, demokrasimizin vahim bir tehlike karşısında bulunduğunu göstermektedir. Şunu hemen belirtmek isteriz ki, anayasa düzenini zorlama teşebbüsleri ve sosyalizmin gelişmesini durdurma gayretleri akim kalmaya mahkûmdur. Maksatlı hareketlerini hukuki bir kılıf içinde göstermeye gayret etmiş bununan Karma Komisyon'un Adalet Parti'li üyeleri ve onlara destek olma görevini yüklenen Güven Partisi temsilcilerinin hazırladıkları plan ve tertipler açığa çıkacak ve maksatlarında başarıya ulaşamayacaklardır.

Anayasanın eksiksiz, tastamam uygulanması için mücadele eden Türkiye İşçi Partisi ve onunla birlikte Anayasadan yana olan bütün güçler Anayasa dışı keyfi tasarruflara müsaade etmeyeceklerdir" deniliyordu.

Komisyon kararı duyulur duyulmaz Türkiye'nin dört bir yanından Çetin Altan'a gelmeye başlayan ve kendisini sonuna kadar destekleyerek haksızlığa karşı çıkacaklarını bildiren telgraf ve mektuplar da Çetin Altan'ın artık kelimenin tam anlamıyla *"halkın yazarı"* olduğunu gösteriyordu.

Halk şairleri sazlarını Çetin Altan için konuştururken İstanbul'daki Amerika'yı protesto mitinginde binlerce genç Çetin Altan için tezahürat yaparak komisyonun kararını da protesto ediyorlardı.

Evet, komisyon Çetin Altan'ın dokunulmazlığını kaldırma kararını vermiştir ve bu karar AP'li ve GP'lilerin gayretleriyle genel kuruldan da geçirilebilir. Ama bu olay, ipleri Amerika'nın elindeki faşizm hevesilleriyle anayasa cephesini somut olarak karşı karşıya getirmiştir. Bu savaşta kimin galip çıkacağını ise, biraz tarih bilgisi olanlar dahi sabetle tahmin etmektedirler...

Muratlarına eriyorlar

Çetin Altan

MECLİSE girdiğim günden beri dokunulmazlığımı kaldırmak için çırpınıyorlardı. Nihayet muratlarına erme yoluna girdiler...

Anayasa ve Adalet karma komisyonu 20 saat süren bir toplantı sonunda hakkımda açtırılmış dâvalardan beşi için dokunulmazlığımı kaldırdı.

Bu hikâyede en dikkatimi çeken Güven Partisi'nden Emin Paksüt ile Coşkun Kırca'nın tutumları oldu.

Komisyondaki Adalet Partililer bana karşı katı bir hınç ve kin içindeydiler. Hukuki konuların inceliklerini, meselâ dokunulmazlık müessesesinin ne olduğunu da pek bilen yoktu aralarında...

Ama Paksüt ile Kırca okumuş yazmış, aydın insanlardı. Dokunulmazlık müessesesinin ne olduğunu bilirlerdi.

Buna rağmen kasden konuşmaları, dokunulmazlık konusundan dâva konusu olan yazılara kaydırdılar ve zorlama yorumlarla A.P.'lilerin hırs ve hıncını kışkırttılar. Bu kışkırtmayı yaptıktan sonra bir iki dosya için de lehimde oy kullandılar.

Ben çok aydın ihaneti gördüm hayatımda. Ama bu kadar somutunu, bu kadar soğukkanlı ve bilinçlisini ilk defa onlarda gördüm.

Komisyon odasının üstüne şafak sökerken şayet kapıda infaz emri bekleyen bir idam mangası olsa, aynı soğukkanlılık, aynı bilinç ve hesapla beni el sallıyarak teslim edebilirlerdi... Türk soluna karşı böylesine hesaplı, kitaplı ve planlı bir gaddarlığın temsilciliğini yaptılar o gün.

Bana neden ihtiyaç duydular? Onları sezgilerinin töhmeti altında bırakmamak için bu sorunun cevabını şimdilik zamana bırakıyorum.

Ne kadar kurnaz, ne kadar kaypak ve oynak olurlarsa olsunlar zaman içinde yüklendikleri rolün mahiyeti daha açık ve seçik şekilde elbet ortaya çıkacaktır.

Şimdi biliyorum buna karşı ne cevap vereceklerini:

— Efendim vicdanımızın sesini dinledik...

O ölçüde okumuş yazmış kişilerin vicdan sesi bir sosyalist milletvekilinin dokunulmazlığına karşı bu şekilde çıkmaz, komisyon kasden tarafgirliği de kabartılarak bir yargı organı durumuna sokulmazdı...

Paksüt bir aralık coşmuş, dokunulmazlık meselesini tüm kenara iterek:

— Bu yazıyı mahkûm etmeyecek bir tek yargıç yoktur, **diye bağırıyordu...**

Bu sözünün yorumlamaya pek bayıldığı Anayasanın 132. maddesine aykırı olduğunu bilmiyor muydu? Biliyordu... Bile bile yapıyordu. Teyp bandını dinleyecek Anayasa yargıçlarını etkilemek için yapıyordu bunu...

İsmet Paşa'nın iktidardan düşürülmesi, yerine Amerikan generallerinin aradığı başbakan, derken C.H.P.'nin ikiye bölünmesi, Yunanistan'da sol kanat iktidara gelirken yapılan hükümet darbesi, Feyzioğlu'nun Türkiye'de sola karşı sert çıkışları...

A.P.'lilerin çoğunluğu bu olayların pek farkında değillerdi ama Paksüt'le Kırca bütün bunları görmiyecek kadar dünya ile ilgisiz ve kör değildiler.

Üzüldüğüm taraf vaktiyle onlar benim konuştuğum ve sevdiğim kişilerdi. Şimdi ise Nâzım'ın dediği gibi düşman bile değilim onlarla...

BU İSİMLERİ UNUTMAYINIZ

Çetin Altan'ın dokunulmazlığının kaldırılmasına Karma Komisyon'da AP, GP ve MP'li 22 milletvekilinin oylarıyla karar verilmiştir. Bu hukuk cinayetinin faillerini Türk sosyalistleri hiçbir zaman unutmayacaklardır. Dokunulmazlığın kaldırılmasına oy verenler şunlardır:

AP'den: Nahit Menteşe, Aslan Topçubaşı, Abdurrahman Şeref Laç, Tevfik Koraltan, Ziya Öztürk, İsmail Hakkı Tekinel, Abbas Çetin, Sabri Keskin, Yaşar Arıbaş, İsmail Hakkı Boyacıoğlu, Kevni Nedimoğlu, Sadık Perinçek, Mazhar Arıkan, Mehmet Atagün, Cevat Yalçın, Osman Şahinoğlu, Osman Hacıbaloğlu, Celâl Kılıç, Kemal Bağcıoğlu.

GP'den: Emin Paksüt, Coşkun Kırca.

MP'den: Mustafa Akalın.

Devletin resmî ajansı mı, Amerika'nın sesi mi?

```
de gaulle-kossıgın görüşmesinde boğazlar meselesi
yeniden ortaya atılmış
..................................................
18      paris-20.a.a.- (özel).- pariste yayınlanan herald tribune
gazetesinin bugünkü sayısında ronald kove imzası ile yayınlanan bir
haberde kosigin'in amerika'ya giderkön general de gaulle ile pariste
yaptığı görüşmede beynelmilel su yollarının serbest bırakılması
mevzuunda ve bu arada akabe,çanakkale ve panama boğaz ve kanalları-
nın da her zaman açık tutulması konusunda sovyetlerin hazırladıkları
yeni bir antlaşmayı ön gören teklif tasarısını sunduğunu zikretmekte,
sovyetlerin montreux antlaşmasının bu konudaki maddesinin değiştiril-
mesi teklifinin müşkülatla karşılanacağını ve buna asla türklerin
razı olmıyacaklarını ifade etmektedir. sovyet teklifi buradaki si-
yasî çevrelerde hayretle karşılanmıştır. (polatay-tt-sb)
9.25
                                                  1000 öa(yük)
```


NİHAT KÜRŞAD
(Ortağı Brüksel'de...)

Anadolu Ajansı her olayda "komünist parmağı" arıyor!

20 Haziran tarihli Anadolu Ajansı bültenlerini tarayan gazete sekreterleri *"Dış Haberler Bülteni"*'nin 11'inci sayfasının altındaki 18 numaralı haberde durdular. *"De Gaulle - Kosigin görüşmelerinde boğazlar meselesi yeniden ortaya atılmış"* başlığını görünce, bir hafta önce gene Anadolu Ajansının yaptığı azizliği hatırladılar.

Anadolu Ajansı'nın Paris kaynaklı haberinin altında *"POLATAY"* imzası vardı... Polatay, Tercüman'ın muhabiri iken, Çağlayangil'e yakınlığı dolayısıyle ansızın ve beklenmedik biçimde Paris Basın Ataşe yardımcılığına atanan İlhami Polatay'dı... Hem Basın Ataşeliği, hem de Anadolu Ajansı'nın Paris muhabirliği görevlerini yüklenen Polatay, 20 Haziran günü Herald Tribune gazetesinde yayınlanan bir haberi tereddüt etmeksizin Ankara'ya aktarmıştı... Ronald Kove imzasını taşıyan Herald Tribune'un haberinde, Kosigin'in Amerika'ya geçerken Paris'te, De Gaulle ile yaptığı görüşme yorumlanıyor ve şöyle deniliyordu:

—*" Kosigin, De Gaulle ile yaptığı görüşmede beynelmilel su yollarının serbest bırakılması mevzuunda ve bu arada Akabe, Çanakkale ve Panama boğaz ve kanallarının da her zaman açık tutulması konusunda hazırlanan yeni bir ön anlaşmayı öngören teklif tasarısını sunmuştur."*

Polatay'ın bu haberi ile ilgili olarak, Anadolu Ajansı'nın abone olduğu Reuter, United Press International, Agence France Presse, Tass, DPA ve Ansa tek satır vermemişlerdi...

Anadolu Ajansı'nın dehşetengiz dış ülkeler muhabirlerinin, bu ve bunun benzeri haberleri hoş görülmelidir. Çünkü, *"öküz altında buzağı arar"* gibi herşeyin altında *"komünist parmağı"* arayan iktidarın A.A.'sı, hısım-akrabanın, eş-dost'un yemliği haline gelmiştir. Sırada A.A.nın yıllarca kahrını çekmiş olanlar dururken, Turizm Tanıtma Bakanı Nihat Kürşad'ın İzmir'deki gazetesinde Jerfi Yener Brüksel muhabirliğine atanıvermiştir. Sonradan Brüksel muhabiri olma Jerfi Yener, ilk haberinde Innovation Mağazası faciasını bildirmiş ve şöyle demiştir:

—*" 300 kişinin ölümü ile sonuçlanan facianın soruşturmasına devam edilmekte ve komünist parmağı olduğundan şüphe edilmektedir."*

Tabii bütün bunlar bir takım küçük, fakat tehlikeli hesaplara dayanmaktadır... İktidarın güleç İçişleri Bakanı Sükan'ın içerdeki adamları ile yönettiği A.A. *"Sovyetler Birliği aleyhinde olsun da isterse memleket aleyhinde olsun"* esprisi içinde çalışıyorsa hayret etmemek gerekir...

İlerde içyüzünü geniş şekilde ortaya koyacağımız A. A. için bugün söyleyeceğimiz şudur:

—*" A. A. Amerikan çıkarlarının sözcülüğünde 27 Mayıs öncesinden de gerilere gitmiştir."*

Memed'teki H harfi üstüne...

Kenarına bak bezini al, anasına bak kızını al. **Şu burjuva basınına bakın da Türkiye'de oturan burjuvaların ne halde olduklarını bir anlayın. Bir insan bölüğü bir toprak parçası üstünde ve de yirminci yüzyılın dünyasında hangi seviyededir anlayın. Şu Türkiye'de oturan burjuvalar bu seviyesizliklerine bir de sunturlu ve de alçakça bir mazeret uydurmuşlar:** «Biz ne yapalım» **diyorlar,** «Halk bu seviyede de bizim basınımız onun için böyle. Halk bu seviyede de sinemamız bunun için böyle. Halk bu seviyede de kültürümüz bunun için böyle..»

Bu doğru bir söz değil. Bunu onlar da biliyorlar. Onların yirminci yüzyıldaki bu seviyesizlikleri halk yüzünden değil. Olamaz da.. Türkiye'de oturan burjuvaların kişiliği yok da onun için. İnsanoğlunun yirminci yüzyıldaki çabasına hiç bir katkıları olmamış.

Basını, kültürü, sineması yapma, taklit. Taklit asıl olamaz. Aslının iğrenilecek kadar kötüsü. Şu basına, şu basının seviyesine bakın. Küfür, bayağılık, en küçük bir düşünce kırıntısının yokluğu... Bu seviyedeki bir basın ancak Türkiye-de oturan burjuvaların basını olabilir. Şu kadarcık yaratma gücü kalmış bir insan bölüğünün böyle bir basını olamaz.

Bu basın iftiralar, yalanlar dolanlar basınıdır. Türk halkının böyle bir seviyesizliği olamaz. Türk halkı seviyesini, kültürünü yüzyıllardan bu yana isbat etmiştir. Tam üç yüz yıl Karacaoğlan'ı, Pir Sultan Abdal'ı kafasında gönlünde, dilinde taşımıştır. Dadaloğlu'nu, Köroğlu'nu taşımıştır. Yunus Emre gibi bir ulu ozanı, sevmiş, beslemiş, büyütmüş, yaratmıştır. Nasrettin Hoca inceliğindedir o. Masallar, türküler, kilimler, tahta oymaları, oya gibi işlenen demir, bakır... Türk halkının kültür ve yaratma seviyesi daha Türkiye'de oturan burjuvaların bin yılda varamayacağı bir seviyedir. Bu basın ancak bu yozlaşmış bölüğün seviyesi olabilir. Dursunlar durdukları yerde. Türk milletine karşı kırdıkları koz zaten kırkı geçti. Bir de bu kötü iftirayı yapmasınlar.

İnsanlar kendi hayatlarından verirlerse örneklerini çok iyi yaparlar. Ben de kendi hayatımdan veriyorum. Şu sağcı basın dedikleri burjuva basını benim için çok iftiralar etti. Bir tanesi şu: «Bu adam bir komünisttir. Neden ki dersen..» **Evet, komünistliğimin sebebi nedir ki acep? Ve neden komünistim acaba? Şu sağcı basın benim komünistliğimi kitaplarımdan mı çıkarmış, davranışından mı? Her hangi bir sözümden mi? Bütün bunlardan benim komünist olduğumu çıkarabilmek çok doğal bir şey. Bütün dünyada insanlar bir yazarın, bir insanın düşüncesini ya sözlerinden, ya yazılarından, ya da davranışından çıkarırlar.. Bizim burjuva sağcı basını ne yapıyor, benim komünistliğimi bir H harfine bağlıyor. Oradan benim komünistliğimi isbat ediyor.**

«İnce Memed» **adlı bir romanım var. Orada Mehmet dememişim de** «Memed» **demişim. İşte bu H harfini düşürmem komünistliğin dik âlâsı imiş! Neden böyle yapmışım, komünist olduğum için.. Breh! Breh! Breh! Bakın hele şu sağcı basının aklına ferasetine.. Neden bu H harfine bu kadar taktılar aklım ermedi gitti. Her halde bu H harfinde bir şey var.. Komünistliğe ait bir şey var da biz bilmiyoruz. Belki bu H harfinin gizini CİA'dan öğrenmişler de bize söylemiyorlar. Var, var, bu H. harfinde bir komünistlik var.. Olmalı, bu kadar muteber basın yalan mı söyleyecek!**

Türkiye'de bu H harfinden dolayı komünist olan yalnız ben miyim sanıyorsunuz.. Memed'deki H harfini kullanmayan milyonlarca insan var Türkiye'de. Amma da çok komünist ha!. Bizim Çukurova'nın Toros eteği köylükleri Memed'e «Memmed» **derler. H harfi düşer. Gaziantepliler, Muhammed'den gelen Memed'e** «Mamo» **derler. Doğu Anadolulular** «Memo» **diyorlar. İstanbullular** «Memet» **diyorlar. Bizim köylüler** «Memed» **diyorlar. Gene Antakya, Kilis, Urfa yöreleri** «Mehemmet» **diyorlar. - En komünist olmayanlar bu yöreler olacak. - Onlar H harfini büyük bir dikkatle kullanıyorlar. Ben** «Mehmet» **sözünü yalnız kitaplarda gördüm. Kitaplarda komünistlik olmadığı için bu sözcüğü doğru dürüst, sağcıların istediği gibi kitaplar kullanıyor. İşte sağcı basının seviyesi bu.**

Hani benim kitaplarım birkaç dile çevrildi ya.. Onun için de bir sürü yalan.. Yok, beni komünistler tutuyormuş da.. Yok beni Kürtler tutuyormuş da.. Yok beni Yahudiler tutuyorlarmış da.. Yazar olarak hiçbir değerim yokmuş da.. Bir de bana Paris'te çıkan Combat Gazetesi'nde Yazı İşleri Müdürü olan bir kayınbirader uydurdular. İşte bu kayınbirader, üstelik de Yahudi.. beni dünyaya tanıtmış da.. Bakın size bir şey söyleyeyim de sağcı basın alçaklığı nereye kadar vardırmış anlayın.. Benim hiç mi hiç bir kayınbiraderim yok. Karımın dünyada hiç bir gazetede çalışan hiç bir akrabası da yok. Haa, karımın bir dayısı vardı. Eski Yeni İstanbul'un Paris muhabiriydi. O da şimdi çok yaşlı..

Aman Allahaşkına, şunları ciddiye almış da yazılar yazıyorum. Bu seviyedeki bir burjuvanın bu mene bir basını olur. Tencere yuvarlanmış kapağını bulmuş. Böyle başa böyle tıraş.

Bu seviyedeki bir burjuvayı tekmil millet elbirliği edip de uğraşsa, çalışsa çabalasa gene de içinde tutamaz. Hele iktidarda.. Bir de bu gidişle! Öyle mi sanıyorsunuz? İsmet Paşa mı? O, Menderes'i bile kurtaramadı..

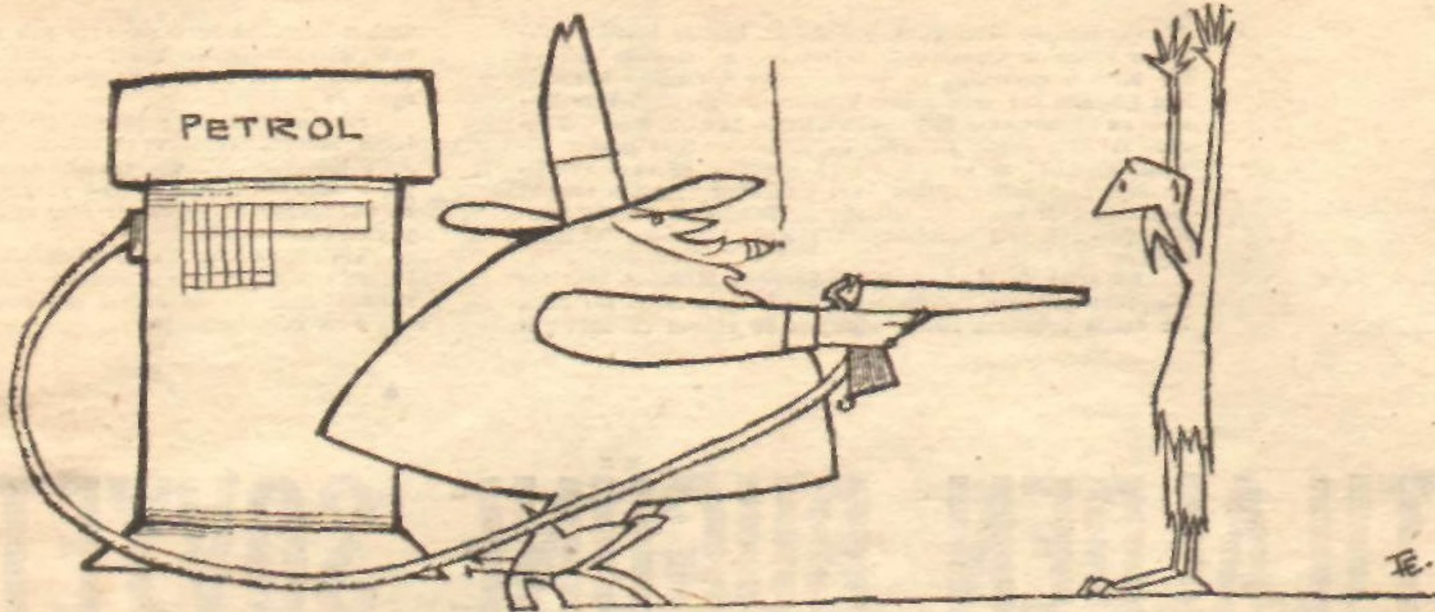
Yaşar Kemal

SAĞLIK

■ *Sosyal Sigortalar hastaneleri konusunda danışıklı dögüş.*

Geçen hafta Sosyal Sigortalar Kurumu hastanelerinin Sağlık Bakanlığı'na devri konusunda Sağlık Bakanı Vedat Ali Özkan ile Çalışma Bakanı Ali Naili Erdem arasında patlak veren çatışma bütün basını meşgul etti. 14 Haziran'da hastanelerin bakanlığa devri görüşünü savunan Erdem'in sonradan karşı çıkışının nedeni üzerinde hiç durulmadı. Oysa ortada bir danışıklı döğüş vardı. İşçilerin sigorta hastanelerinin bakanlığa devrine tepki gösterdiklerini gören Başbakan Demirel, iki bakanı çatıştırarak işçi oylarının kaybını kısmen önlemeye çalışıyordu. Karşılıklı suçlamalardan sonra her iki bakanın da koltuklarını muhafaza etmesi Demirel'in oyununu doğrulamaktadır. Erdem'in sert çıkışlarına rağmen, neticede hastaneler Sağlık Bakanlığı'na devredilecek ve iktidar da sözümona işçiye oyun oynamış olacaktır.

Ferruh Doğan

TÜRKİYE NATO'DAN ÇEKİLMELİDİR...

MEHMET ALİ AYBAR

TEHLİKELERLE dolu bir döneme girmiş bulunuyoruz. Üçüncü Dünya Savaşı'na varabilecek bir meyilli yolda, birbiri ardından hızlı adımların atılması ihtimalinin bulunduğu günlerde yaşıyoruz. Amerika ile aramızda mevcut bağlar ve yurdumuzdaki Amerikan üsleri yüzünden, Türkiye için son derece nazik günler başlamıştır. Amerika'nın temsil ettiği emperyalizmin çıkarlarıyla sosyalizmin ve millî kurtuluş hareketlerinin çıkarları en keskin şekilde Ortadoğu'da çatışmaktadır. İsrail'in zaferinin bir son değil, bir başlangıç sayılması gerektiği hususunda hemen herkes mutabıktır. Çünkü İsrail 1949 mütareke sınırları gerisine çekilmeyecektir. Filistin mültecileri meselesi, son savaşta yurtlarını terketmek zorunda kalan yeni mülteciler kafilesiyle çözümü çok daha zor bir hale gelmiştir. Ve Arap halkları, Amerika'nın desteği ile kazanıldığına inandığı bu zaferi İsrail'in kâr hanesinde bırakmamaya azimlidir.

YENİ bir savaşın tohumlarını taşıyan bu ortamda Türkiye, Amerikan üslerinden dolayı tehlikenin tam mihrakında bulunmaktadır. Hükümetin, ortak savunmamız için kurduklarını iddia ettiği Amerikan üsleri, gerçekte güvenliğimizi tehdit etmektedir. Zira bu üsler yüzünden, bizi ilgilendirmeyen ve sadece Amerika'nın çıkarları ile ilgili bir anlaşmazlıkta savaşa sürüklenebiliriz. Meselâ Ortadoğu'da patlak verecek yeni bir savaşta, Amerika'nın bu üsleri kullanması bizi savaşa sokabilir. Aynı tehlike, Amerika'nın Sovyetler Birliği'ne karşı açacağı bir savaşta veya Sovyetler Birliği'nin başlatacağı bir savaşta da söz konusudur.

DIŞİŞLERİ Bakanı *"Bizim rıza ve muvafakatimiz olmadan bu üsleri kullanmaya muktedir hiçbir kuvvet yoktur"* dedi. Lübnan olayını ve U-2 casus uçağı olayını bir an için unutsak bile, geçen yıl İncirlik Hava Üssü'nden havalanan ve Karadeniz'e düşen veya düşürülen Amerikan uçağı olayını hatırlayanlar, Dışişleri Bakanı'nın verdiği teminatı tebessümle karşılarlar.

Biz son buhranda hükümetin gerekli hukukî ve fiilî tedbirleri almasını istedik. *"Bu üslerin kullanılmayacağı Amerika'ya ve NATO üyesi bütün devletlere birer nota ile resmen bildirilmeli, ayrıca her türlü fiilî tedbir alınmalıdır"* dedik. Hükümet bunların hiçbirini yapmadı. İş işten geçtikten sonra bir oldu bittiye sonradan icazet vererek hükümetin *"üslerin kullanılmasına biz izin verdik"* demesi hiçbir işe yaramaz; zevahiri bile kurtarmaz. Bu mesele Türkiye için, halkımız için bir ölüm kalım meselesidir. Üzerinde tekrar tekrar ısrarla durmamızın sebebi budur.

GERÇEĞİ olduğu gibi görmek ve güvenliğimizin gerektirdiği tedbirleri derhal almak zorundayız. Amerika'nın nükleer şemsiyesi altına sığınmak, gerçekte nükleer bir saldırıya ilk hedef olmaktır. NATO, başındaki Amerikan komutanları ve entegre edilmiş kuvvetleriyle Washington'ın emrinde bir teşkilâttır. Teşkilâtın alt kademelerinde Türk general ve subaylarının da görev alması, NATO'yu bir ortak savunma teşkilâtı haline getirmez. Nükleer silâhlar hangi devletin tekelinde ve başkomutanlık hangi devlette ise teşkilâta o devlet hâkimdir; ittifak o devletin çıkarlarına hizmet etmektedir. NATO üyeleri arasında bu durumda olan tek devlet Amerika'dır. Ortak savunma üzerine çekilen parlak nutuklar veya *"Amerika giderse Ruslar gelir"* yollu tehditler, NATO'nun ve üslerin Amerikan çıkarlarının ve yalnız Amerikan çıkarlarının gerektirdiği zaman kullanılacağı ve böyle bir macerada Türk halkının kurbanlık koyun durumunda olacağı gerçeğini zerre kadar değiştirmez.

TÜRKİYE NATO'dan çekilmelidir ve yurdumuzdaki Amerikan üsleri derhal tasfiye edilmelidir. Savunma gücümüz ve stratejimiz millî kurtuluş savaşı olanaklarına göre düşünülmeli, buna göre yeniden ayarlanmalıdır. Biz ancak bize saldırıldığı takdirde ve anayurdun her karış toprağını sonuna kadar savunmak için savaşırız. Ve böyle bir savaşı mutlaka kazanırız. Yoksa Amerikan emperyalizminin dünya hegemonyasını sağlamak için açılacak bir savaşta Türkiye'nin yeri yoktur; olmamalıdır. Halkımız, anayasanın tanıdığı her türlü demokratik yolları kullanarak, yani gösteriler, mitingler yaparak, dilekçeler, telgraflar, heyetler göndererek hükümeti bu yolda karar almaya itelemelidir. *"Sandıktan çıktık"* diye övünen hükümete millî iradenin ne olduğunu anlatmalıdır.

TÜRKİYE'nin bu çıkmazdan tam anlamıyla kurtulması, ancak sosyalizme geçmekle mümkündür. Sosyalizm ile milliyetçilik, hele geri kalmış ülkelerde aynı anlama gelir. Sosyalizmin milliyetçi olmadığı iddiası 19. Yüzyıl'da yaşıyan kapitalist ve emperyalistlerin milletlerin uyanmasını önleyebilmek umuduyla ortaya attıkları ve artık foyası tamamiyle açığa çıkmış bir iddiadır. Türk halkına saygısı olmayanlar ve onu geçen yüzyılın uykusu içinde görenler, *"sosyalistler milliyetçi değildir, onlar milleti sınıflara bölerler"* diyerek suları bulandırmak istiyorlar. Emekçi halkımız, sosyal sınıfların yaratılmadığını, kendinden var olduğunu, günlük yaşantısından öğrenmektedir. Sınıflar yoksa neden millî gelirin yüzde 57'sini nüfusun sadece yüzde 20'si almaktadır?

Bu baylar, sınıf gerçeğini halkın gözünden saklayarak emekçi sınıfların devlet yönetiminde söz ve karar sahibi olmasını önlemek çabasındadırlar. Çağımızda milliyetçi olmak, özellikle geri kalmış memleketlerde ancak ve ancak sosyalist olmakla mümkündür. Çünkü milleti bir avuç iç ve dış sömürücünün pençesinden kurtarmak için en ön safta onlar savaşmaktadır.

Milliyetçi olmak, yabancıya aracılık ederek halkı geri ve yoksul yaşatan toprak ağaları, kompradorlar ve bunların efendileri olan emperyalizmle savaşmaktır. Bu bayların Amerikan üsleri ve Amerika'nın Türkiye'deki ağalığına karşı açıkça cephe aldıklarını hiç görmedik. Buna verecekleri cevabı biliyoruz. *"Komünist oyununa gelmeyiz, Amerika'lılar gitsin de, Ruslar mı gelsin?"* diyeceklerdir. Sosyalistler de bu oyuna gelmezler. Çünkü bunların maksadı Rus tehlikesini ileri sürerek Amerika'nın Türkiye'de kalmasını sağlamaktır.

BİZ sosyalistler, bin kere söyledik: Türkiye'de ne Amerikan, ne Rus, ne de herhangi bir başka devletin ağalığına karşıyız. Ruslar bağımsızlığımızı, toprak bütünlüğümüzü tehdit ederlerse, en önce biz sosyalistler Ruslara karşı dövüşürüz. Ama şimdi Türkiye'de üsleri, komutanları, askerleri, uzmanları ve ajanlarıyla ağalık süren Amerika'dır. Onu Türkiye'den *"sonra Ruslar gelir"* diye atmamak, yanan evini yarın bir yangın olur diye söndürmemek gibi budalaca bir görüştür.

Türk emekçi halkının kurtuluş yolu sosyalizmdir. Çünkü sosyalizm, insanın insanca yaşamasını engelleyen düzeni temelinden değiştiren, insanın insana kulluk etmesini temelinden önleyen biricik ekonomik, sosyal, siyasal ve ahlâki düzendir.

(TİP Genel Başkanı Aybar'ın, 18 Haziran 1967 Pazar Günü Eyüp İlçe Kongresi'nde yaptığı konuşmadan özetlenmiştir.)

Gördüğünü, okuduğunu, yaşadığını, hasisçe kendine saklayan kınamsık insanlardan nefret ederim. Bugüne dek ya bir kitabım çevrildiği ya bir kongreye katılmam istendiği için gittiğim her yeri, yalnız kendim için görmeyi bencilliklerin en ayıblarından biri saydım. Paris, Londra, Roma, Tahran, Telaviv, Peşte, Belgrad, Doğu Berlin, Batı Berlin, Viyana, Brüksel; ne zaman, nereye gittimse, gözümü kulağımı dört açıp defter dolusu not almaktan gezinin keyfini çıkarmağa bir kez vakit bulamadım. Dönüşte de, bütün bunları yurttaşlarıma aktarmayı her zaman şaşmaz bir borç saydım.

Bu sefer de Moskova'dan geliyorum. Moskova yeni bir dünyanın başkenti. Üstelik orada bir kongre vardı. Bir daha bir arada bulmama imkân olmayan 28 ulusun en ünlü yazarları ile geceli gündüzlü aynı çatı altında yaşadık, konuştuk, tartıştık. Arada sanat ve kültür alanında vaktin izni ölçüsünde incelemeler yapmaya çalıştım. Gün oldu, üç saat uyku ile yetindim.

İzlenimlerimi ikiye bölmüştüm. Genel karakterde olanlarını Milliyet, edebi ve kültürel sorunları işleyenleri de ANT basacaktı. Yazılar yazıldı. Ama ne oldu ise oldu, adı geçen muteber gazete üçüncü yazıdan sonra fikrinden caydı. Okuyucuya en küçük bir özür açıklaması dahi yapmadan yayımı durduruverdi.

Türkiye'de hiçbir şeye şaşmamaya idmanlıyım. Elbet herkesin kendince bir düşüncesi vardır. İşte şimdi yazılarımın tümüne burada devam ediyorum.

Evet nerde kalmıştık?...

İHTİLALDEN BUGÜNE SOVYET EDEB

— II —

SOVYET Yazarlar Kongresi'nin ilki 1934'de Maksim Gorki'nin başkanlığında toplanmış. Belli bir arası yok. İkincisi 1954'te, üçüncüsü 1958'de olmuş. Her seferinde de dinleyici olarak çeşitli uluslardan yazarlar davet edilmiş.

Bu kongrelerde Sovyet yazarlarının kendi sorunları, özellikle yöneticilerle ilişkileri, o dönemdeki kültür ve sanat politikası ile uyuşma yahut uyuşmazlıkları görüşülür, tartışılır. O dönemdeki deyişim söz gelişi değil. Çünkü Sovyetler'in sanat politikası ve programları çeşitli dönemlerde çeşitli değişiklikler gösteriyor. Ana ilkelerde değilse bile, ayrıntılarda ve vurgulamalarda yeni akımlardan etkileniyor.

İlk kongre yeni bir sosyal düzeni destekleyen, halka sindiren bir sanat programını önermişti. Lenin ise çok daha önce sanatın ve edebiyatın sosyalist toplumun kuruluşunda yapıcı bir rol oynaması üzerinde ısrar ediyordu.

Gorki'nin ve Zdanov'un ilk Sovyet Yazarlar Kongresi'ndeki referatlarına göz attığımız zaman bu düşüncenin daha somutlaştığını ve bir direktif halini aldığını görürüz.

Zdanof:

— **Edebiyat ister istemez bir yan tutmak zorundadır ve bununla da övünmelidir,** diyordu. **Biz çalışan insanlardan yana, Kapitalizme, sömürmeye de karşı olacağız. Edebiyatın ödevi yalnız düzeydeki gerçeği objektif olarak yansıtmak değildir. Edebiyatın asıl ödevi gerçekleri diyalektik gelişmesi bakımından yansıtmaktır. Yeni eserlerin kahramanları işçiler, piyoniyeler, iktisatçılar, bilim adamları, hasılı yeni düzenin kurucusu insanlar olacaktır. Bu edebiyatın amacı, emekçileri, toplumsal düzene eğitmek, onları yüreklendirmek olmalıdır.** Bu dönemde Gorki, sosyal gerçekçiliğin babası, ama Puşkin'ler, Belinskij'ler, Dubroljubov'lar da atası sayılmaya başlanır. 1920'lerde Moskova'da da at oynatan realist, neorealist fütürist, bio ve soziomekanist, konstrüktivist akımlar yerlerini sosyal gerçekçiliğe bırakırlar.

Olumlu kahraman

İkinci Dünya Savaşı, Sovyet edebiyatında istilâcı düşmana karşı somut bir kinin ve yoğun bir yurt sevgisinin dile getirildiği bir dönem olarak görülür. Hemen her yazar ve ozan kalemini bu amaca seferber eder.

1951 yılı ise, edebiyat üzerinde daha objektif ve mesafeli yargıların yürütülebildiği rahatça bir ortam sağlamaktadır. Bu dönemde yazara konu üzerinde vukuf, sağlam dokümantasyon, ciddi incelemeler şart koşulur. *Bilmediği şeyler üzerinde yazan yazarlar,* Sovyet insanını yalın kat yansıtanlar yerilir.

Stalin'in ölümünden sonra, 1953'ten bu yana, edebiyat politikası başka bir yön almaya başlar. Bu dönemde V. Pomerancev'in (**Edebiyatta Dürüstlük**) adlı bir yazısı ile yaptığı belki hâlâ hatırlardadır. Surkov hemen buna karşı cephe alır. Dürüstlük paravanasının altında yerici ve olumsuz bir akımın gelişme istidadı gösterdiğine dikkati çeker. Ona kalırsa Sovyet gerçeğinin karanlık yanlarını işlemek yanlıştır. Edebiyat yapıcı olmalıdır. Bu dönem Sorini Virtas'ların Mariengof'ların, Zoçenko'ların, Gorodekiki'lerin tu kaka edildiği dönemdir. Nazım Hikmet'in «**İvan İvanoviç yaşadı mı**» piyesi de belki bu istenmeyen eserlerden sayılabilir.

YUNAN YAZARI KOSTİAS
(Ayakta alkışlandı)

Sovyet Yazarları Dördüncü Kongresi çeşitli eğilimlerin bir tribünü oldu ve edebiyatın halkın hizmetinde olması konusunda görüş birliğine varıldı

1954'de toplanan İkinci Sovyet Yazarlar Kongresi'nin tartıştığı temaların başında (**Olumlu kahraman**) kavramı gelir. Konstantin Simonof'un ortaya attığı olumlu kahramanın ille bütün örnek maziyetleri kendinde toplamış bir insan olması şart değildir. Tersine, her insan gibi karamsarlığa, kararsızlığa düşebilir. Bencilliği bazen üstün gelebilir. Yani olumlu kahraman olumsuz yanları da olan kahramandır. Ama romanın ya da oyunun sonunda kendi çatışmalarının çözümünü yine kendi bulabilmeli ve başından geçenler yahut iç savaşı, toplumcu düzenin olumluluğunu ortaya çıkarmalıdır. Simonof bu teklifi ile okuyucuya yahut seyirciye, şematik, cansız, ipleri belli kukla kişiler yerine, etli canlı, zayıf ve güçlü yanları ile inanılır, gerçek insanlar vermek ve böylece onun kahramanla kaynaşmasını sağlamak istemektedir.

Çarpışan görüşler

Stalin'in ölümünden sonraki Stalin düşmanlığı, 1954 Kongresinde, Şef kültünün aleyhine, dogmatizmin aleyhine bir akımın da *başlamasına yol açar. Stalin* devrinde gözden düşen yazarlar ve görüşler yeniden değer kazanır.

Tek tek kahramanlar yerini kollektif kahramanlara bırakır. Ayrıca Sovyet insanının günlük küçük sorunları edebiyatın konusu olmaya başlar. Aile, aşk, evlilik, ihanet, kıskançlık ve günlük hayat dilimleri halkı çok çeken unsurlar olarak tercih edilmeye başlanır.

Daha sonraki dönem Sovyet edebiyatında, batı anlamındaki tolerans duygusuna yaklaşık rüzgârların estiği bir dönem sayılabilir. Zdanov'cu görüşe karşı artık bir parti gazetesi bile şöyle yazabilmektedir:

— **Yazarlarımızın ödevi bütün insanlığın birikiminden, sanat ustalıklarından âzami faydalanmak olmalıdır. Bunları yeni buluşlarla daha da zenginleştirme yolları aramalıdırlar. Sosyal gerçekçiliğin bu yolda genişleyip olgunlaşması için sınır yoktur. Her çeşit uslûb ve form sanat yaratması için yararlı olabilir.»**

Bu dönemde, LİTERATURNAYA GAZETA, yaratma bâbında en geniş özgürlükten yanadır. Yine bu dönemde, formalist diye damgalanan akımlara karşı bile, hoşgörü salık veren yazarlar çıkar. K. Paustovskij «**Bütün bu aşırı akımlar, sürrealizm, dadaizm, dodekafonizm ve başka izmler olağan karşılanması, bir delikanlılık gereği diye bağışlanması gereken ürünlerdir» der.** Bundan ötürü şamataya lüzum yoktur. Çünkü gençlerin aşırılığının da faydası vardır. Hiç değilse eski kuşakların yağ bağlamasını ve kendilerini tek söz sahibi sanması kuruntusunu önler. Tvardovski de kaliteyi birinci şart olarak önermektedir. V. Rosov ise «**Sanat endişesi yazarın işidir. Buna başkası karışmamalı»** diyebilmektedir. «**Ana fikrin doğru ve yüce olması eseri yaşatmaz. Eseri yaşatan onun kişileridir.»** Rosov dogmatik eleştiri kurallarının yaratma gücüne her zaman yararlı olamadığını da iddia etmektedir.

Görülüyor ki, sanatçılar Zdanov'dan bu yana kendi özgürlüklerini gitgide daha güçlü savunmaya başlamışlardır.

Buna karşılık yöneticiler kendi açılarından, bu sanatkârca çıkışları her zaman onaylamamakta, hiç değilse, frenlemek eğilimini her fırsatta belli etmektedir. Kruşçef'in yazarlara meşhur nutku hâlâ hatırlardadır:

Kruşçef'e göre, Sovyet yazarlarının tek ödevi halka hizmettir. Bu hizmeti de Kruşçef şöyle tanımlamaktadır: «**Edebiyat demek yanlışlara, eksiklere, parmak basmak demek değildir. Size bir şey söyleyim mi arkadaşlar. Yanlışı, eksiği, eli titremeden kılı kıpırdamadan tespit etmek, işini gerekince, yazarlar değil, en iyi, parti yapar, merkez komitesi yapar. Gerçek bir bolşevikin negativ olanı görüp kabul etmek kor-**

İYATI

Arkadaşımız Haldun Taner, Sovyet Yazarlar Kongresi dolayısıyla gittiği Moskova'da, Kremlin Sarayı'nın önünde...

kusu yoktur. Ama sanat eseri demek, negatif olanı yaymak demek değildir. Bizde milyonlarca temiz ve berrak insana karşılık tek tük soysuzlar, katiller, şarlatanlar da çıkabilir. Unutmayalım ki biz henüz sosyalizm döneminden komünizme doğru gelişmekte olan, geçiş devrinde bir toplumuz. Geçmişin bize aktardığı kötü mirası inkâr edemeyiz. Ama negatif insanı Sovyet toplumunun sözcüsü gibi göstermeye kalkmanın, böyle münasebetsiz bir genelleme yapmanın

SİMONOF (Iossif Igin'in çizgisinden)

âlemi olur mu? Sovyet yazarlarının politik bir ödevleri vardır. Bundan ötürü kötü ve yanlış yazmaya hakları yoktur. Halka, partiye ve hükümete karşı çıkamazlar.»

Üç kongrede ve aradaki dönemlerde Sovyet edebiyatında tartışılan konuların kabataslak bir özetini vermeye kalkışımın bir nedeni var.

Çünkü, dördüncü Kongre ister istemez bu çeşitli eğilimlerin bir tribünü olacaktı. Nitekim oldu da...

Bu Kongrede de Zdanov'cu görüşü savunanlar, bu kongrede de yöneticilerin sanatçıyı daha özgür bırakmasını isteyenler, bu kongrede de Kruşçef'in açısından konuşanlar, bu kongrede de yöneticilerin değişik görüşlerine ve estetiğine uymanın yazar kişiliğiyle bağdaşamayacağına inananlar vardı. Hepsi fikirlerini kürsüden dürüstçe, açıkça, yüreklice belirttiler.

Genel olarak bakıldıkta bu fikir ayrılıklarına rağmen hemen her kongre hiç değilse bildirisinde, şu noktalarda birleşir:

1) **Edebiyat sosyal gerçekçi olmalıdır**

2) **Edebiyat kayıtsız şartsız halkın hizmetinde olmalı, onun hayrına kullanılmalıdır**

3) **Edebiyatta ilk söz partinin olmalıdır.**

Dördüncü kongrede de aşağı yukarı aynı şey oldu. İlk günü parti, Yazarlar Birliği'ne Lenin nişanı verdi. Bu sanatçılarla yöneticilerin uyuşum içinde olduğunun sembolik bir vurgulanması idi. Ama dış basın da ilk günden Soljenitsyne meselesini parmağına doladı. On bir yıl kaldığı Stalin kampları üzerine yazdığı (**İvan Denissoviçin Bir Günü**) adındaki romanı ile ilgi çeken bu eski matematik öğretmeninin kongre başkanlığına sunduğu mektubtan da herkes ancak yine dış basının bunu yayınlamasından sonra haberdar olabildi. İddia edildiğine göre, Soljenitsyne, bu mektubunda, sesinin susturulduğundan, eserlerinin yayınlanmadığından, oyunlarının oynatılmadığından yakınmakta, sanattan anlamayan memurlar tarafından tatbik edilen sansürün zararlarından bahsetmekte ve dördüncü kongrenin kendi gibi yazarların hakkını koruyup koruyamayacağını sormakta imiş. Bu mektup kongrede bahis konusu edilmedi.

Yalnız Şolohov, konuşmasının bir yerinde, ad zikretmeden fazla ihtiraslı bazı yazarların bulanık faaliyetlerinden üstü kapalı bahsetti. Alman ve Fransız basınında, Sartre'ın bu seferki kongreye katılmayışını, Ehrenburg'un kongrenin başladığı gün İtalya'ya hareket edişini, Evtuşenko'nun kongre salonuna girmeyip kuliste bir görünüp kayboluşunu da Soljenitsyne'nin mektubuna, Daniel ve Siniavski olaylarına bağlayan yorumlar çıktığım yurda döndükten sonra okudum.

Bunların biraz da gazeteci büyütmesi olduğunu sanıyorum. Benim orada gördüğüm şu idi ki, ellinci yıl jübilesine rastlayan bu kongrede sivri tartışmalardan sakınma eğilimi Presidium'un başlıca kaygılarından biri olmakla birlikte yine de hatipler pek âlâ yazarların özgürlüğü babında —gerçi ad ve örnek vermeden— çok yürekli konuştular. Bu konuda konuşanların başında kongrelerin ateşli hatibi Konstantin Simonof'u sayabilirim. Simonof yazarların değişen rotalara uymadan, gerçeği yansıtmaları gerektiğini ve bunun engellenmemesini savunurken ne kadar hararetle alkışlandı. Buna 27 ulusun konuk yazarları gibi ben de şahidim.

Dâvetli yabancı yazarlar Sovyetler'in bu iç sorunlarını hararetle ve açıkça tartışmalarına elbet karışmadılar. Sadece dışarıdan ilgi ile izlediler.

Dördüncü gün, gündem tamamlanınca yabancı yazarlara söz verildi. Onlar da ya ekim ihtilâlinin dünya edebiyatı üzerindeki etkisi, ya da daha yuvarlak genel edebi konular üzerinde konuştular.

Sosyalist ülkelerin Nobeli sayılan uluslararası Lenin Armağanı'nı kazanan Doğu Almanya'nın ünlü kadın romancısı Anna Seghers özellikle ekim ihtilâlinin çok yazara yön ve ışık tuttuğunu, kişilik verdiğini belirtti. Örnek olarak Neruda'yı, Alberti'yi, Brecht'i, Aragon'u gösterdi.

Kalem ve tüfek

Rusya'ya ilk kez Puşkin'in 150 nci ölüm yıldönümünde geldiğini söyleyen Pablo Neruda, Sovyet edebiyatının Puşkin'in geleneğini elli yıldır geliştirdiğine işaret etti. Hemingway'le birlikte İspanya iç savaşında Cumhuriyetçiler safında çarpışan Amerikalı püblisist Jozef North ise: **«Amerikayı tanımak, anlamak için Newyork'taki, San Francisko'daki sokak gösterilerine bakmak gerek. 15 Nisan'da o sokaklar Vietnam lehine yazarların, ressamların hazırladığı ve taşıdığı pankartlarla dolu idi»** dedi. Cezayir'li Kateb Yasin, Cezayir'in özgürlük savaşında Sovyetlerin gösterdiği yardımı övdü. Avrupa Yazarlar Birliği Genel Sekreteri Jan Karlo Vigorelli, Ekim İhtilâlinden bu yana Avrupa'nın bu bölgesinde yepyeni bir edebiyatın doğduğunu ve bütün dünya edebiyatını etkilediğini söyledikten sonra Yunanistan olaylarına değindi. Yazarların sade nutuk yazı ve protesto bildirileri ile yetinmemesini, tutuklu sanatçılar için bir yardım fonu kurmalarını öğütledi.

Cepheden izin alıp bu kongreye katılan Vietnam'lı ozan Van Tu en çok alkışlanan hatiplerden biri oldu.

«Bir elde kalem, öbüründe tüfenk. Bunu bir slogan sanmayın. Bu bizim hayatımızın özetidir. Şu anda yurdumda bütün yazar arkadaşlarım askerlerle birlikte ateş hattında savaşmaktadırlar. Bu yaşantı hepimize yeni bir kişilik kazandırıyor. Bu kahramanca savaş eğer yaşarsak, bizim demokratik ve yurtsever eserlerimizin baş ilham kaynağı olacaktır.»

Fransız Armand Lanoy 1917 ihtilâlini Prometeus'u zincirden kurtaran Herakles'e benzetti.

Yunan Delegesi Kostias kürsüye çıktığı zaman zaman kongre üyeleri onun şahsında tutuklu Yunan yazarları ayakta alkışladılar.

Kostas Kostias kürsüde haklı olarak heyecanlı idi: **«Demokrasinin beşiği Yunanistan'da şu an ilim ve sanat alanında elde edilmiş herşey yıkılmış bulunuyor»** dedi. **«Kültür hayatı durmuştur. Faşizm memleketi bir kültür harabesine çevirmiştir. 21 Nisan zorbalığı bütün demokratik gazeteleri susturdu. Sansür kuruldu. Başına namussuzluğu ile tanınan bir insan getirildi. Edebi dergiler, yayınevleri kapatıldı. Ordu radyosundan başka radyolar susturuldu. Hitler zamanında revaçta olup da demokrasi devrinde ortadan kalkan kitaplar yine piyasaya sürüldü. Yani Risos gibi şairler, Vasil Rotas gibi oyun yazarları, Tasos Vurnas gibi tarihçiler, kadın Ressam Vasso Kalratu, yazar Spilias, Ozan Elli Johanidis, yayınevi direktörü Temellia, Dimitri Despolides, Kostas Kudufakos, Aktör Karussos, grafikçi Farsakidis, ozan Georgo Saramis, eleştirmen Promosos ve daha bir çok sanatçının hayatı tehlikededir. Yunan ulusu bu olup bittiye elbet karşı koyacaktır. Meşru bir mukavemet hareketi şimdiden başlamıştır. Yunan darbesi bütün Avrupa kültürünü tehdit eden bir zorbalık hareketidir.»**

Yunan delegesi Kostas Kostias yurdunda kovalanan, tutuklanan yazarlara karşı ilk sempati bildirisinin Türk meslekdaşlardan geldiğini biliyordu. Piraikon Tiyatrosu ile yurdumuza gelip Medea'yı oynayan kadın sanatçı Papa Anastasiyo da bana Muhsin Ertuğrul'un başına gelenlerden ne kadar üzüldüğünü, gözleri dolu dolu ve kendine çok yakışan nefes nefese bir içtenlikle anlatmaya çalışıyordu. Sanatçı milletinin kardeşliği sınır ve politik durum tanımıyor.

(DEVAMI VAR)

DÜNYA YAZARLARI BİLDİRİSİ

21 Nisan 1967'de Yunanistan'daki hükümet darbesi ve onu takib eden olaylar bütün kültür alemi için büyük bir tehlikenin başlangıcıdır. Ama hakların, düşünce, söz, basın özgürlüklerinin çiğnendiği, kültür ve sanat adamlarının tutuklandığı Yunanistan'daki dikta rejiminin icraatını, biz çeşitli ulusların yazarları büyük bir endişe ile izlemekteyiz. Şu anda büyük bir sınav vermekte olan Yunan Milletine ve yunan yazarlarına derin sevgi duygularımızı iletir, tutuklanan sanatçıların özgürlüklerine demokrasinin beşiği olan Yunanistan'ın da bu ilkelere biran önce kavuşması için bütün dünya kültür adamlarını da seslerini yükseltmeye çağırırız.

Joseph North (Amerika) Gorgi Çagorof, Gorgi Karaslavlof (Bulgaristan) Josef Darvaş, Agness Kun, Peter Veres, Antal Gidaş (Macaristan) Mikael Silva (Venezuella) Nguen Din Thi ve Van Tu (Güney Vietnam) Anna Seghers, Max Walten Schultz (Doğu Almanya) Hans Schervik (Danimarka) Krisan Chandr (Hindistan) Jankarlo Vigorelli, Karlo Levi, Angela Maria Ripellino, Karlo Salinari (İtalya) Anna Maria Maluti (İspanya) Harhe Salamea (Kolumbia) Udwal ve Munhu (Moğolistan) Ja-Hap Ter Haar (Hollanda) Faiz Ahmed Faiz (Pakistan) Yaroslav Ivkaçkais, Jan Kopreski (Polonya) Sachia Stanku, Titus Pappvis (Romanya) Elviro Romere (Paraguay) Konstantin Fedin, Alexander Tvardovsky, Nikolai Tichonov, Konstantin Simonof (Sovyetler Birliği) Arman Lanoy, Pierre Gamarra, Andre Stil (Fransız) Hans Magnus Enzensberger (Batı Almanya) Haldun Taner (Türkiye) Vein Linna (Finlandiya) Martin Vikramasinghe (Seylan) İrji Şotola (Çekoslovakya) Pablo Neruda (Şili) Friedrich Dürrenmatt (İsviçre) Arthur Lemquist (İsveç) Roksando Nogos (Yugoslavya) Alex Laguna (Güney Afrika) Iosie Hotta, Hidea Odagiri (Japonya) Kateb Yasin (Cezayir)

Sahne sanatçıları nasıl sömürülüyor?

Yaz mevsimi gelmiş ve nasıl Çukurova'da, Ege'de "ırgat pazarları" kuruluyorsa, İstanbul'da da "sanatçı" pazarları kurulmuştur. Bir avuç aracı insan, halkın eğlence ihtiyacına cevap vermek üzere düzenlenen konserlerde sanatçıları sömürerek büyük vurgunlar vurmaktadır. Bugüne kadar bir araya gelerek bu sömürüye karşı çıkamayan sanatçılar da çaresiz bu sömürücülere boyun eğmektedirler. İşte, sahne hayatında "takdimci" olarak çalışan bir sahne sanatçısı, İsmet Doğu, bu yazısında bütün sahne sanatçılarını sömürü düzenine karşı çıkmağa ve birleşmeğe çağırmaktadır.

İSMET DOGU

Muzaffer Akgün - Yıldırım Gürses (Halkın sanatçısı hak kavgası vermelidir)

GÜN kavga günü, kavgasını yapanların günü. Gün bizim günümüz... Gün, ezilenlerin, hor görülenlerin, sömürülenlerin günü... Sırtlarından villâlar kazanılan, içki masaları kurulan, Avrupa gezileri yapılan, kumar oynanan, arabalar satın alınan koca bir toplumun, emekçi Türk halkının kavga günü. .

Kardeşlerim, sanatçı kardeşlerim.

Günde Çorumlu işçiler var, Ankara'ya yürüyen, oradan İstanbul'a... Günde tahmil tahliye işçileri var, sırtlarına yüklenenin hakkını isteyen... Teknikerler açlık kavgası yapıyor. Ağaların köleleri tırpanlarını attılar. Biraz da kendileri için sallamak istiyorlar tırpanlarını...

Gün hakkını arayanların günü...

Sanatçı kardeşlerim. Sizlere Ata'nın *"herkes milletvekili, bakan olabilir. Hattâ Reisicumhur olabilir, ama sanatkâr olamaz"* dediği sizlere sesleniyorum.

Biz niye duruyoruz öyleyse... Biz niye kavgamızı vermiyoruz? Biz niye dikilmiyoruz sırtlarımızdan yüzbinler, milyonlar vuranların karşısına. Neyimiz eksik Çorumlu işçiden? Neyimiz eksik Anadolu'da tırpanını atan ırgattan.

Hem onların, örneğin Çorum'lu, Manisa'lı, Ankara'lı işçilerin karşısında devlet vardı. Bizim karşımızdakiler kimler? Bir elin parmak sayısı kadar insanlar. Yine bir elin parmak sayısı kadar patronlar. Elifi görseler direk sanacaklar...

Gün geldi geçiyor. Biz de kavgamızı verelim. Verelim de yarınlara hak kazanalım.

"Bir elin parmak sayısı kadar insan var" dedim karşımızda. Bizi ezen, bizi sömüren, sırtımızdan binler, yüzbinler kazanan... Sonra bu binleri, yüzbinleri cebine koyup da yüzümüze *"enayiler"* dercesine sırıtan. Onları siz de biliyorsunuz, ben de... Sahne merdiveninin en üstünde olanlar da biliyor, benim gibi en altlarda olan da...

Benim adım İsmet Doğu, kardeşlerim. Takdimciyim. Bir kısmınızı takdim ettim, bir kısmınızla tanıştım. Bir kısmınızla yüzyüze bile gelemedim. Ama ne olursa olsun, sizi takdim etsem de etmesem de, sizinle tanışsam da tanışmasam da, değişmeyen bir şey var: Aynı yerden ekmek yiyoruz. Çileyse aynı çile... Sevinçse aynı sevinç... Değişmeyen bir şey daha var.

CEVAT KURTULUŞ - SUNA SUNAY - EROL BÜYÜKBURÇ (Organizatörler sanatçılardan daha güçlü değildir, ancak birleşmek gerek...)

Ben iki yıldır sahnedeyim, *"onlar"*ı tanıyorum; aranızda yıllarını sahnede harcamış olanlar var, sizler de onları tanıyorsunuz. Ve en önemlisi, onlar tarafından sömürülüyorsunuz.

"Onlar", *"onlar"* dedim, durdum. Bırakayım artık *"onlar"* demeyi de, isimlerini söyleyeyim. *"Organizatörler"* diyeyim. Gerçi *"organizatörler"* derken kendimi zorluyorum zorlamasına ya, bu zorlama, onlara *"hırsızlar"* dememek için kendimi güç tutuşumdan ileri geliyor.

Ama söyleyin kardeşlerim, başkalarının hakkını alanlara ne denir?

"Gün" demiştim, *"sömürülenlerin sömürene karşı kavga ilan ettiği gündür."* Gün bizim günümüz. Sömürülen biziz, sömüren de organizatörler.

Kardeşlerim, sanatçı arkadaşlarım! Bir sorum var size: Bu adamlar ne iş yapıyorlar? Neyin karşılığı olarak kazanıyorlar? Hangi emeğin, hangi hizmetin karşılığı ceplerini dolduruyorlar?

Gelin sizinle bir hesap yapalım. Bir an unutun sanatçı olduğunuzu... Bir an kendinizi herhangi bir insanın yerine koyun. Örneğin bir (A) cemiyetinin yöneticilerinden birinin yerine koyun. O halde komediyi başlatalım.

Cemiyetiniz bir konser tertiplemek istiyor. Buna karar veriyorsunuz. Konseri yapacak salonu buldunuz, teferruatı hallettiniz. Geriye program temini işi kaldı. Ne yapacaksınız? Bir organizatöre gideceksiniz. Kaç kişi bu adamlar? Topu topu beş tane. Bu beşinden birine gideceksiniz. Örneğin *"sabaha kadar sürecek bir konser yapmak istiyoruz"* diyeceksiniz. Ama gece yarısına kadar sürecek bir konser de isteyebilirsiniz. Programlar 21'de başlayacağına göre, birinci şıkta 14 - 17, ikinci şıkta 7 - 8 sanatçı temin etmek zorundasınız.

Genellikle sabahçı konserlere piyasada isim yapmış iki yıldız sanatçı, gece 24'e kadar sürecek konserlere de bir yıldız sanatçı götürülür. Programın gerisi piyasada isim yapmamış ya da sahneye yeni çıkmış uvertür sanatçılarla doldurulur.

Organizatör dediğim adam sizden gece yarısına kadar sürecek konseriniz için 6-7 Bin, sabaha kadar sürecek konseriniz için ise 10-12 Bin Lira isteyecektir.

Diyelim ki siz konserinizin sabaha kadar sürmesini istiyorsunuz ve organizatörle 10 Bin Lira'ya anlaştınız.

Sülük böyle emer

Kardeşlerim,

Sülük gördünüz mü hiç? Hani insanın derisine yapıştı mı kanını emen sülük? Gördünüz mü nasıl emer insanın kanını? Nasıl sömürür? İşte bunlar da sizleri böyle sömürür!

Yukarıda *"Bir an için sanatçı olduğunuzu unutun"* demiştim. Şimdi hatırlayın.

Organizatör iş sahibiyle 10 Bin Lira'ya anlaştı mı? Anlaştı! Sonra ne yapıyor bu adam? Eğer konsere gidecek iki yıldız sanatçıdan biriyseniz, açıyor telefonu size, *"Şu şu tarihte, şu saatte, şu semtte, şu salonda bulunun"* diyor. Yok, uvertür sanatçı iseniz, belki iş alırım umuduyla her gün adamın kapısını aşındırıyorsunuz. Bu yüzden size telefon etmesine bile lüzum yoktur, muhtemelen oradasınızdır, size de aynı şeyi söyleyecektir.

Sonra konser günü geliyor. Bizler gidip konseri yapıyoruz. Organizatör iki yıldız sanatçı getirmiştir. Onlara âzami 1500'er Lira'dan 3 Bin Lira veriyor, 14 uvertür sanatçıya da 50'şer Lira'dan 750 Lira... Sürpriz sanatçısına da 500 Lira. Toplayalım: 4250 Lira... Buna 250 Lira da saz parası eklersek 4.500 Lira eder. Haydi, 5 Bin Lira diyelim. 10 Bin Lira'dan geriye kalan 5 Bin Lira organizatörün cebine girdi. Bizleri bir kere daha sömürdü.

Soruyorum kardeşlerim: Bu adam ne iş yaptı da beş dakikada 5 Bin Lira kazandı? Bu adam bu beş dakikalık işi günde en az iki üç kere yapıyor. Üç tane beş dakikada 15 Bin Lira kazanıyor.

Kimin sayesinde, kimlerin sırtından?

Türkiye'de bugün her grup kendi kavgasını veriyor, kardeşlerim. Gün kavga günü diyorum size... İnanın kavga günü... Kavgasını verenlerin günü... Bugün kavgasını verenler yarının kahramanları olacaktır. Kuşaklar boyu kahraman olacaktır. Biz de kavgamızı verelim. İnanın zor değil... Sadece biraz direnme yeter. Biraz birbirimize dayanma, kaynaşma... Bu adamlar, bu bizleri sömürenler, bu toplumun asalakları, bu soyguncu grup bakın nasıl kaçacak delik ararlar o zaman.

Beş kişiler topu topu, kardeşlerim, beş kişi... Neleri var onların? Biraz paraları, biraz namussuzlukları, biraz düzenbazlıkları...

Ya biz kaç kişiyiz.

Her radyoda, her plakta Nesrin Sipahi'ler, Nuri Sesigüzel'ler, Nezahat Bayram'lar, Alaaddin Şensoy'lar, Adnan Şenses'ler, İsmet Nedim'ler, Neşe Can'lar, Nurinisa Töksöz'ler, Gönül Yazar'lar, Baki Çallıoğlu'lar, Muzaffer Akgün'ler, Zuhre Varışlı'lar, Adnan Pekak'lar, Zeki Müren'ler, Behiye Aksoy'lar, Sevim Şengül'ler, Orhan Şener'ler var... Var... Var... Saymakla bitmeyiz. Erol Büyükburç'lar, Vasfi Uçaroğlu'lar, Tanju Okan'lar...

Yalan mı, kardeşlerim.

Suna Sunay, Kaç yövmiyen kaldı bu adamlarda? Haksız mıyım? Kâmuran Gürses. Kaç kere sabahlara kadar kulislerde bekletildin? Doğru söylemiyor muyum? Alev Işıl'lar, Gönül Arzu'lar, Necati Dindaş'lar... Hakkını istedin diye azarlamadılar mı seni, Aynur Akın?

Sen Neclâ... Sen Neclâ Ateş... Sen yedi düvele adım salan Neclâ Ateş... Sen başını ellerinin arasına sıkıştırıp *"bu adamlar mahvetti beni"* diye hıçkırmadın mı?

Ya siz, yılların yıpratamadığı Safiye Ayla... Bana demediniz mi ki, *"bunlar sanatçı yiyen makinalar"* diye...

Dediniz... dedim... dediler... Yok kardeşlerim yok. *"Dediniz, dedim, dediler..."*'le olmayacak bu. Böyle olursa sömürü devam edecek. Bu adamlar yine utanmadan, sıkılmadan, yüzleri kızarmadan sanatçılardan yüzde 10 alıyoruz deyip devlete bu oran üzerinden götürü bir vergi ödeyecekler. Aslında yüzde yüz, yüzde yüzelli, hattâ daha fazla alacaklar. İnsan utanma duygusunu unutmasın bir kere...

Yıldızından üvertürüne, komedyeninden dansözüne, *cümbüşçüsünden darbukacısına*, sanatçı kardeşlerim.

Gün kavga günü, mertin günü... Yarınlarda yaşayacakların günü...

[illegible] bu kavga dışında kardeşlerim. Biz de kavgamızı verelim. Bu [illegible], sömürücülerin karşısına dikilelim, örgütlenelim kendi aramızda, onların yaptığı işi biz yapalım.

Bir süre sıkıntı çekeriz belki. Ama vermeden alınmaz. Almak için vermek gerek. Vermeden almak sömürücü işi...

Haydi kardeşlerim...

Benim gücüm bu yazıyı yazmaya yetti. Ben bir çağrıda bulundum, kendimce. Şimdi bir kaç yıldız sanatçı arkadaşımızın bu işe *el atması* gerek... O zaman göreceksiniz, Türkiye'nin her kesiminde olduğu gibi, bu kesiminde de haklılar kazanacak, sömürülenler kazanacak.

Gün geldi çünkü, neredeyse geçecek.

Yarını yaşamamız için kavgamızı verelim!

Gönül Küçükerol ve Ayla Akın (Sahnede ezilenler)

ANT'ın BİRİNCİ CİLDİ TAMAMLANDI

3 Ocak 1967 tarihinde yayın hayatına atılan ANT Dergisi'nin elinizdeki 26. sayısı ile birinci cildi tamamlanmış bulunmaktadır. Türk sosyalistlerinin haftalık dergisi olan ANT'ın birinci cildi yüze yakın seçkin imzanın görüşlerini yansıtan değerli bir eser olduğu gibi, haftalık olayları kronolojik şekilde ve sosyalist bir açıdan değerlendiren tarihî bir belge niteliğindedir. Gelecek yıllarda ANT ciltleri, sosyal mücadeleler tarihi hakkında bilgi edinmek, geçmişin olaylarını değerlendirmek, Türkiye'nin tanınmış sosyalist yazar ve düşünürlerinin görüşlerini öğrenmek isteyenlere mükemmel bir kaynak olacaktır.

ANT'IN BİRİNCİ CİLDİNDE YER ALAN İMZALAR

Çetin Altan, Oğuz Aral, Sadun Aren, Mehmet Ali Aybar, Ece Ayhan, Hüseyin Baş, Fakir Baykurt, Âsım Bezirci, Pertev Naili Boratav, Kenan Bulutoğlu, Muzaffer Buyrukçu, Edip Cansever, Cevat Çapan, Âsaf Çiyiltepe, Âbidin Dino, Güzin Dino, Ferruh Doğan, Mehmet Doğan, İsmet Doğu, Orhan Duru, Ferit Edgü, Tarık Ziya Ekinci, Metin Eloğlu, Refik Erduran, Ayhan Erer, Mustafa Eremektar (Mıstık), Memet Fuat, Mekin Gönenç, Oben Güney, İbrahim Güzelce, Selâhattin Hilâv, Yahya Kanbolat, Güneş Karabuda, Ali Karcı, Oktay Karel, Mehmed Kemal, Orhan Kemal, Yaşar Kemal, Yıldız Kenter, Rıza Kuas, Onat Kutlar, İdris Küçükömer, Mahmut Makal, Arslan Mengüç, Rauf Mutluay, Fethi Naci, Nadir Nadi, Kemal Nebioğlu, Aziz Nesin, Ahmet Oktay, Necdet Onur, Ferit Öngören, Çetin Özek, Doğan Özgüden, İnci Özgüden, Hasan Özkan, Samiye Özkol, Sedat Özkol, Demir Özlü, Adnan Özyalçıner, Nihat Sargın, Kenan Somer, Gülriz Sururi, Kemal Sülker, Cemal Süreya, Ülkü Tamer, Haldun Taner, Sezer Tansuğ, Halûk Tansuğ, Nurettin Tekindor, Attila Tokatlı, R. Tomris, Erol Toy, Yasemin Tümer, Kemal Türkler, Ulvi Uraz, Turgut Uyar, Mim Uykusuz, Aydın Ülken, Faruk Yalnız, Can Yücel.

ANT'IN BİRİNCİ CİLDİNİ TEMİN EDEBİLİRSİNİZ

Kütüphanelerinde ANT ciltlerini bulundurmak isteyen okurlarımız için nefis cilt kapakları hazırlanmaktadır. Cilt kapaklarından almak isteyen okurlarımız taleplerini bildirdikleri takdirde 15 Lira ödemeli olarak adreslerine gönderilecektir. ANT'ı düzenli olarak izleyememiş ya da kolleksiyon yapamamış okurlarımıza da ANT ciltlerine sahip olabilmeleri için elimizde mevcut az miktardaki dergilerle 100 adet cilt yaptırılacaktır. ANT ciltlerini İstanbul'daki okurlarımız 50 Lira karşılığında 4 Temmuz salı gününden itibaren ANT idarehanesinden temin edebilirler. Taşradaki okurlarımız da taleplerini "ANT Dergisi — P.K. 934 — Sirkeci — İSTANBUL" *adresine bildirmelidirler. Ciltler, talep sırasına göre 50 Lira ödemeli olarak talep sahibi okurlarımızın adreslerine gönderilecektir.*

DIŞ YORUM

BÜYÜK DEVLETLER PAZARLIĞI VE TÜRKİYE

Yeni bir dünya Ortadoğu'da kurulurken Türkiye'nin denenmiş Atatürkçü, şahsiyetli, millî çıkarlara uygun, tarafsız bir dış politikaya dönmesi gerekiyor.

HALÛK TANSUĞ

Amerikan 6. Filosu bugün artık bir savunma aracı olmaktan çıkmış, bütün doğu Akdeniz ülkelerinde "istenmeyen misafir" ilan edilmiştir. Altıncı Filo gemilerine şimdilik sadece Türkiye kucak açmaktadır. Altıncı Filo'ya mensup America Uçak Gemisi geçen hafta İstanbul'a gelmiş ve Ortadoğu olayları üzerine yapılan bu ziyaret İstanbullular tarafından da tepki ile karşılanmıştır. Üniversiteli gençler sokaklara "Go Home" yazmışlar, Amerikalıların Atatürk Heykeli'ne koydukları çelengi yakmışlar ve Amerika'yı protesto mitingi yapmışlardır. Türk halkoyu da artık Amerika'nın dümensuyunda bir politika değil, tarafsızlık istemektedir.

ORTADOĞU olayları, gün geçtikçe, Türkiye açısından da hayati önem kazanıyor.

Çünkü bu olaylar, artık sokaktaki adamın bile açıkça anlayabileceği gibi, *sadece İsrail'e ve Arab ülkelerine has* olma hudutlarını aşıyor. Tüm Ortadoğu bölgesinde, yeni bir milletlerarası denge (status quo) kurma hedefi güdülüyor. Son Kosigin - Johnson görüşmesi de bu görüşü doğruluyor.

Aynı «status quo» kurma teşebbüslerinde, Batı Bloku «süper lideri» Birleşik Amerika birinci derece faal rol oynuyor. Öbür taraftan ise, Doğu Bloku «süper lideri» Sovyetler Birliği, Amerika'ya oranla pasif bir role çıkıyor. Moskova idarecileri, daha ziyade, Washington yöneticilerinin planlarını (imkân dahilinde) sabote etmeye çalışıyorlar.

Neticede, Ortadoğu, bölgesel şekilde «süper liderler» pazarlık masasına sürülüyor. Amerika'nın çok ağır basmaya kalktığı bir atmosfer içerisinde, Orta Doğu, «alış veriş»lere konu alınıyor.
(Bak: ANT, 20 Haziran 1967, sayfa 12; 13 Haziran 1967, sayfa 8; 23 Mayıs 1967, sayfa 12; 2 Mayıs 1967, sayfa 12; 25 Nisan 1967, sayfa 4.)

Oysa, yeni bir «status quo» ya tâbi tutulmak istenen Ortadoğu bölgesinde, diğer ülkelerle beraber Türkiye de vardır.

Başka deyimile, Ortadoğu'da «yeni bir dünya kurulmaktadır». Kurulan «yeni dünya»da, Türkiye (istese de istemese de) yerini bulma durumundadır.

Ölüm kalım dönemeci

Bütün mesele (tabii biz Türk'ler gözüyle bakıldığında) Türkiye'nin «yeni dünya»daki yerine kendi iradesiyle mi, yoksa başkalarının karariyle mi oturacağındadır.

Şöyle ki:

1) Ya Türkiye, zamanın şartlarını anlayarak, kendi millî imkânlarını idrak edecektir. Kendi menfaatlerini hesaplayacaktır. «Süper devlet»lerin (özellikle Batı Bloku lideri Amerika'nın) planlarını sezecektir. Çok kademeli oyunlara girişecektir. Büyük çapta hata işlememeye bakacaktır. Topraklarındaki yabancı üsleri kaldırtacaktır. Millî şahsiyetine uygun müstakil kararlar alacaktır. Tarafsızlığa yönelecektir. Böylece, «yeni dünya»da kendine has bir yere oturmasını bilecektir.

2) Ya da yine Türkiye, dış politikada korkulara kapılacaktır. Millî iradesini serbestçe kullanmasını bilemeyecektir. Millî menfaatlerini korumayı beceremeyecektir. Bir uydu gibi, başkalarının (meselâ Amerika'nın) dümensuyuna kapılacaktır. Bu sebeple, büyük devletler «pazarlık masası»nda (tıpkı Osmanlı İmparatorluğu gibi) «alış veriş»lere konu hâle düşecektir. Kısacası, Türkiye, «yeni dünya»da iradesi dışı ve menfaatlerine aykırı bir yere yabancılar eliyle «oturtulacak»tır.

JOHNSON
(Ne Washington)

İşte, son Ortadoğu olayları, Türkiye için her şeyden önce bu açıdan kıymet*lendirilmek gerekir.*

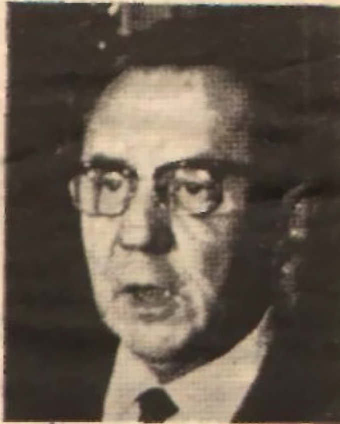
Anadolu Türk'lerinin, tarihleri boyunca böylesine bir «karar anı» ile belki hiç karşılaşmadıkları bilinmelidir. Türkiye Cumhuriyeti'nin (Osmanlı İmparatorluğu devrindeki gibi) atacak «safra»sı bulunmadığı idrak olunmalıdır. Şu sıralar, karşımızda bir «ölüm kalım dönemeci»nin belirdiği anlaşılmalıdır.

Ortadoğu olayları ve büyük devletlerin oyunları, (hele Amerika'nınkiler) meydandadır. Bunları görmemeye, anlamamaya imkân yoktur. Aksine iddia, *kötü niyete delâlet eder; Türkiye'ye* «büyük ihanet» anlamına gelir.

Peki, Türkiye karşısında şu sıralar bir ölüm kalım «dönemeci»nin belirdiği anlaşıldığında, ne yapmalı?

Her şeyden evvel Türkiye'nin imkânlarına, özel vasıflarına ve şartlarına, yakın tarihindeki başarı ve tecrübelerine inanmalı.

Çünkü biz Türk'ler, kendi kendimize inanmazsak, müsbet yolda tek adım dahi atamayız. Daha doğrusu, «Amerika'sız ne yaparız? Kendi başımıza nasıl bir dış politika güdebiliriz? Moskof bizi bir lokmada yutmaz mı?» gibi korkulara kapılırız.

KOSİGİN
(Ne de Moskova)

Halbuki, korkuyla hiç bir iş başarılamaz. Hele Millî bir dış politika, hiç gerçekleştirilemez. Sebepsiz korku, insanlar için zararlı olduğu gibi, milletler için çok daha tehlikelidir.

Kaldı ki, Türkiye'nin ne yapabileceği suallerine, yakın tarih gayet kesin cevaplar veriyor.

Türkiye, İstiklâl Harbi yıllarında ve Atatürk devrinde, pek âlâ Amerika'sız yapmıştır. İkinci Dünya Harbi'nin en zor devrelerinde bile, kendi başına bir dış politikayı (hem de büyük başariyle) gütmüştür. Batı uydusu Osmanlı İmparatorluğu devrinde Batı'lılara ve Rus'lara çok şey kaptırmışken, şahsiyetli dış politika benimsediği Atatürk devrinde Batılı'lara veya Sovyetler'e bir karış toprak bile vermemiştir.

Yâni, Türkiye'nin bugün dış politikada şahsiyetini bulması, yeni keşifler yapmasına bağlı değildir.

Tecrübeden geçmiş, Atatürk'çü bir tarafsız dış politikayı, tekrardan benimsememiz kâfidir.

Tarafsız dış politikanın, millî bünyemize uygunluğu isbatlanmıştır. Tarafsız dış politikanın, ülkemize zararlar vermediği anlaşılmıştır. Tarafsız dış politikanın, Türkiye'yi Batı veya Doğu uy*duluğuna götürmediği herkesçe mâlûm*dur. Tarafsız dış politikanın, Batı'ya veya Doğu'ya karşı Türkiye içerisinde düşmanlık yaratmadığı belirlidir. Tarafsız dış politikanın, modern zaman (hattâ atom devri) şartlarına denk düştüğü ortadadır.

Atatürkçü politika...

Ayrıca (tıpkı İsveç, Finlandiya, Avusturya, Afganistan gibi) Türkiye'nin *coğrafi mevkii, tarafsızlığını kolaylaştırıcı* unsurlardandır.

Hattâ, Afganistan'ın eksik coğrafi avantajı ve çok yetersiz millî seviyesiyle sağladığını, Türkiye çok daha kolaylıkla ve çok daha emniyetle garantileyebilir. Veya, Fransa'nın üstün kudretiyle başarabildiği dış politika istiklâlini, Türkiye mahdut imkânlarına rağmen coğrafi avantajı yüzünden elde edebilir.

Görülüyor ki, Türkiye için:

1) Şahsiyetli, millî, tarafsız bir dış politika özellikle şu sıralar hayati önem taşıyor.

2) Şahsiyetli, millî, tarafsız dış politika gütme imkânları Türkiye bakımından ve her açıdan imkân dahilinde görülüyor.

Atatürk'çü tarafsız bir dış politika, aslında, Türkiye Cumhuriyeti hayatî menfaatlerine uygun düşecektir. Batı'nın ana menfaatlerini bozmayacaktır. Doğu'nun anlayışını dâvet edecektir. Tarafsızların tasvibini kazanacaktır. Türkiye dahilinde tehlikeli ve yıpratıcı değişikliklere çığır açmayacaktır. Ve hepsinin üstünde, eğer doğru tatbik edilirse, Atatürk'çü tarafsız dış politika şu sıralar Ortadoğu'da kurulmasına kalkılan «status quo»ya intibak edecektir.

KAHİRE'DE ÜMİT YENİDEN DOĞDU

NASIR ILE ATTAŞİ
(Yenilgiye rağmen...)

ÇAĞLAYANGİL
(Tarafsız olacak mıyız?)

Peki, son Ortadoğu olaylarının Türkiye için hayati önemini kabul etsek; paralel şekilde, Atatürk'çü tarafsız bir dış politika lüzumunu da benimsesek, bu yoldaki pratik adımları nasıl atacağız?

Meselâ, ülkemizdeki Amerika ve diğer yabancı ülkeler NATO askeri üslerinden nasıl kurtulacağız? İkili anlaşmalara nasıl son vereceğiz? Kökü dışarda muhtemel iç huzursuzlukları nasıl önleyeceğiz? Ekonomik kalkınmamız için *şart sayılan dış yardımları nasıl* sağlayacağız?

Öyle ya, Ortadoğu olaylarının Türkiye *açısından yarattığı tehlikeleri* anlamak kâfi değildir. Anadolu Türk'leri açısından Atatürk'çü tarafsız dış politikanın lüzumunu idrâk etmek yetmez.

Türkiye için son şans

Kendi kendimizin şahsiyetine inandıktan sonra, bir de, gerekli yönde pratik adımlar atmak gerekir.

Bu adımlar (tarafsızlık genel istikâmetindeki adımlar) tatbikatta atılabilir mi? Atılabilirse nasıl tatbik alanına *intikâl ettirilmelidir?*

Müstakil yazı konusu karakteri taşıyan yukardaki sualleri burada tafsilâtıyla *incelemeye* yer yoktur. Gelecek sayılarda, aynı suallerin cevaplarını vermeye çalışacağız.

Ancak kısaca belirtmek gerekirse, şöyle denilebilir: Türkiye'nin tarafsızlık genel istikâmetinde yürümesi pratik kıymet taşır. Pek âlâ mümkündür. Eğer bazı şartlara dikkat edilirse.

Geçici devrede, Ankara idarecilerinin önemli hiç bir hatâ işlememeleri lâzımdır. Bölgesel iyi münasebetlere önem vermelidirler.

Kısacası, siyasi ve askeri liderler kadrosunun, mutlak işbirliği sağlanmalıdır. Çok yönlü ve kademeli bir dış politika izlenmelidir.

***Ancak o zaman, gerekçeleri son Ortadoğu olaylariyle satha daha iyi vurmuş,* şahsiyetli ve tarafsız dış politika yolunu Türkiye tatbikatta tutabilir.**

Zâten tutması lâzımdır da. Çünkü başka bir ihtimâl Türkiye için yoktur. Atatürk'çü tarafsız dış politika benimsenmediği takdirde, Anadolu Türk'leri, tarihlerinde hiç rastlamadıkları kadar *kötü ihtimâllerle karşı karşıya* kalırlar.

Bir bakıma, şu günler, biz Anadolu Türk'leri açısından «son şans» karakteri taşıyor.

BİRLEŞMİŞ *Milletler Genel Kurulu'nda* Ortadoğu meselesi üzerinde siyasî mücadele sürüp giderken, Kahire'den batı basınına gelen haberler, buradaki panik havasının, yavaş yavaş düzelmeye başladığını gösteriyor.

Fransız *"Le Monde"* Gazetesi muhabiri Eric Rouleau'nun 19 Haziran tarihli yazısında belirttiği gibi, Mısır halkı ve liderleri arasında *"ümit yeniden doğmaktadır"*.

Panik havasının giderilmesiyle, ümidin tekrardan doğmasiyle beraber bazı gelişmeler göze çarpıyor. Mısır'lı liderler ve halk kütleleri arasında Sovyetler'e doğru yöneliş artmıştır. Batı'lılara ve İsrail'e karşı kin, bir kaç kat daha şiddetlenmiştir.

Nâsır, idareyi (az çok her alanda) bizzat eline almış durumdadır. Kahire'ye, Sovyet askerî yardımı akmaktadır. Sovyet Genelkurmay Başkanı, gizlice Mısır başkentine gelmiştir; o gün bugün sabah erken saatlerden gece geç saatlere kadar, Nâsır'la direkt temas halindedir.

PODGORNY
(Mısır'a Rus desteği)

Sovyet Cumhurbaşkanı Podgorni'nin Kahire'ye varışı, lider kadrolarında olduğu kadar Mısır halk kütleleri arasında da, eşine rastlanmamış tezahürata sebep olmuştur.

Kahire, şu sıralar, Sovyet askerî uzmanlarıyla dolup taşmaktadır. Mısır'lı resmî sözcüler ise, *yakında yeni bir İsrail hücumunu beklemekte*dirler.

Bu ara, Batı'lı basın temsilcilerine istedikleri hastaneleri ziyaret izni de verilmiştir. Meselâ *"Le Monde"* yazarı Rouleau, gezdiği hastanelerde dilediği yaralı askerlerle konuşma imkânı kazanmıştır.

Böylece Batı basınına sızan temkinli haberler bile, İsrail'i ağır suçluyor. İsrail ordusunun, işyacak çok kötü muamelelere giriştiği meydana çıkıyor.

Hattâ, bu yoldaki ciddî haberler, Arab askerlerini sorguya çekerken İsrail'lilerin genellikle işkenceye giriştikleri yolundadır.

Sina çölünde çevrilen Mısır'lı askerler, silâhları ellerinden alındıktan sonra aç ve susuz bırakılmışlar; *kendilerine* Mısır'a yaya yürümeleri İsrail'lilerce söylenmiş; tam Mısır hududuna yaklaştıklarında, İsrail'liler bu Mısır'lı askerleri alıp tekrardan çöl ortasına bırakmışlar.

Rivayetler ve Batı basınında yazılanlar doğru ise, böylece susuzluktan ölen Mısır'lı askerlerin miktarı pek büyük.

Ayrıca, yine İsrail ordusu, işgal ettiği Arab köylerinde halkı baskı altına alabilme uğruna bu *köylerin su depolarını havaya uçurmaktadır.* Kuyuları doldurmaktadır. Ekmek fırınlarını yıkmaktadır. Halkı evlerinden atmaktadır. Neticede de, aç ve susuz kalan Arab halkını kontrolu altına alabilmektedir.

Batı'lı gazetecilerin Kahire'den verdikleri bir gal ettiği Arab topraklarındaki Arab halkına ve tutsak aldığı Arab askerlerine, normal sayılamabaşka haber, Mısır yönetici kadrolarında (özellikle askeri kumandanlar arasında) büyük temizlik *hareketlerini belirtiyor.*

Amerika'lılar, İngiliz'ler ve İsrail'liler hesabına bazı Mısır'lı yüksek rütbeli subayların casusluk yaptıkları, Kahire resmî çevrelerinde bile günün konusu. Nitekim, Nasır'a karşı bir darbe teşebbüsüne bu Batı taraftarı askerî unsurların giriştikleri fakat başarı sağlayamadıkları, başka bir iddia.

Halen Nasır'ın etrafında milliyetçi genç subaylar bulunuyor. Mısır'lı lider, bu genç subaylara dayanarak hükûmet başkanlığını yapıyor.

Herhalde, Kahire'yi gören yabancı gazeteciler açısından şu iki nokta çok önemlidir: İsrail, ne Mısır'daki ne de Suriye'deki rejimleri devirebilmiştir. İsrail'in büyük kazancı, Kudüs şehrine, Sina çölüne, bol Sovyet askerî malzemesine inhisar etmektedir.

Kahire askerî çevrelerinin üzerinde ısrarla durdukları bir nokta daha vardı. O da, çatışma sıralarında Akdeniz ortasında mevki almış Amerikan ve İngiliz uçak gemilerinden uçakların kalkıp Arab topraklarını bombaladığı. Bu iddiayı *destekleyecek otomatik radar kayıt cetvelleri,* Arab ülkelerince Birleşmiş Milletler'e yollanmış.

Herhalde Mısır'lıların ve diğer Arab idarecilerinin ve halklarının iddiaları ne olursa olsun, Ortadoğu gerginliği yumuşamış sayılamaz.

Aksine, Arab idarecilerinde ve halk kütlelerinde, Batı'ya (özellikle Amerika, İngiltere ve İsrail'e) karşı kin artmıştır. Arab liderleri İsrail'le bir barış anlaşması imzalasalar bile, bu kinin halk kütleleri arasında söneceği sanılmaz.

Ortadoğu, şimdilik siyaset alanında, belki yakın gelecekte askerî alanda *Vietnamlaşma* durumundadır.

SANAT — Fethi Naci

Sinema çağımızın en önemli sanatı. Kitleleri en dolaysız etkileyen sanat. Sinema üzerine tartışmalar dışarda da, içerde de sürüp gidiyor. ANT, belirli kuruluşların yöneticilerine, rejisörlere, sinema yazarlarına, sinema oyuncularına aynı soruyu sordu: "TÜRK SİNEMASININ GELİŞME ŞARTLARI SİZCE NELERDİR?" Yer darlığından cevapları 200 kelimeyle sınırlandırmak zorunda kaldık. Aldığımız cevapları, elimize geçiş sırasına göre yayınlıyoruz.

DAVUT ERGÜN
(Sinemada soygun var)

NİJAT ÖZÖN
(Tek formüle bağlanamaz)

Türk Sinemasının gelişme şartları nelerdir?

SİNEMA SORUŞTURMASI

Nijat Özön

Sinema Yazarı

SİNEMAMIZIN gelişmesini, sık sık yapıldığı üzere, tek bir formüle bağlamak, mucize beklemekten farksız olur. Gerçekte şartlar çok yönlüdür, çoğu da uzun vadelidir. Bunları endüstrinin düzenlenmesi, sinemacının ve seyircinin yetiştirilmesi olarak üç başlıkta toplıyabiliriz.

Endüstrinin düzenlenmesi; başta bugünkü düzensizliğin temel taşı olan ters koruma düzeninin kaldırılmasını, bunun bütünüyle kaliteli filmi koruyacak, hatta kaliteli filmin zararını kalitesiz filimden çıkaracak biçimde değiştirmeyi, modern stüdyoların, hatta örnek bir devlet stüdyosunun kurulmasını, sinema salonlarının çoğalmasını, şimdiki vergilendirme biçiminin değiştirilmesini, sansür düzeninin kaldırılmasını, kısa filmin meydana getirilme ve yaşama olanaklarının sağlanmasını, meslek kollarının bir düzene bağlanmasını kapsar.

Sinemacının yetiştirilmesi, hem yukarıda sözü edilen örnek stüdyonun varlığına hem de sinemacı yetiştirecek eğitim kurumuna bağlıdır.

En çetin, en uzun vadeli, ama kaliteli bir sinemayı ayakta tutmanın baş şartı olan yetişkin seyirci ise, okullara sinema dersi konulmasından sinema yayınlarının çoğalmasına, sinema derneklerinin yayılmasına, filim yarışması ve şenlikleri düzenlenmesine, kaliteli filim ithaline ve eninde sonunda genel kültür seviyesinin yükselişine bağlıdır.

Televizyonun bir an önce gerçekleşmesinin, bugünkü düzende yol açacağı sarsıntıya karşılık, yukarıda sayılan birçok şartların bir an önce gerçekleşmesini sağlaması beklenebilir. Örneğin sinema kültürünün yayılması ve kökleşmesi, kısa filimlerin gelişmesi, sansürün kendiliğinden hükümsüz kalması, sinema deyişinin ister istemez gerçekçiliğe yönelmesi gibi.

Ama bütün bunların üstünde gerçek bir sinemanın varlığı ve geleceği, Türkiye'nin genel durumuna bağlı. Ancak halkın gerçek çıkarlarını gözetebilen bir iktidar, yukarıdaki şartların en kısa vadede gerçekleşmesini sağlıyabilir.

Davut Ergün

SİNE - İŞ Genel Başkanı

YARIM asırlık geçmişi olan Türk sinemasının meselelerine çözüm yolu ararken, seyircinin gişeye ödediği paranın, gişeden işi yaratanlara doğru yol alma süresinde, çok zayiat verdiği gerçeği üzerinde durmak lâzım önce.

Elbette bu Türk sinemasının halledilmesi gereken yüzlerce meselesinden sadece bir tanesi.. Ancak, şimdiye kadar üzerinde gereken önemle durumadığı için - Şimdilik - Türk sinemasının tek meselesi imiş gibi ele almakta bir mahzur görmüyorum.

Ülkemizde bir senede 250 Filme yatırılan sermaye 40 milyon lira civarındadır. Buna karşılık bir sene içinde seyircinin yerli filmleri seyretmek için, yerli film oynatan sinemaların gişe-

Şabloncu sanat

BİR büyük gazetenin sanat sayfasını yöneten bir eleştirmen'e göre «yozlaşmış sanat görüşlerimizi savunuyor»muşuz bu sayfalarda, bireyci sanat yapıyormuşuz. Oysa ANT gibi bir derginin sanat sayfası da toplumcu sanata yer vermeli, demeye getiriyor, «bir büyük gazetenin sanat sayfasını yöneten eleştirmen.»

Nedir toplumcu sanat? Kimsenin oturup da tam bir tanımını yapmaya, sınırlarını çizmeye niyeti yok. Peşine düştüğü, savunduğu herhangi bir düşüncenin önce boyutlarını çizmek, noksansız ortaya koymak kimsenin aklından geçmiyor. Herkes, konunun kolay gelen bir yanından yakalayıp sürütüyor; ya da henüz yeterince anlam yükü kazanmamış bir sözcüğün, bir deyimin arkasına sığınıp «ahkâm» kesiyor. Ama iş, sanatçı karalamaya, eser batırmaya geldi mi, herkesin dili çözülüyor. Özellikle şiirde yapılıyor bu. Sanki elimizde toplumcu şiirle toplumcu olmayan şiiri birbirinden şıp diye ayıracak şablonlarımız var da önümüze gelen şiire uyguluyoruz. Şu şair beş para etmez! Neden? Bireyci de ondan. Peki bireyci sanatçı nedir? Toplumcu olmayan sanatçı bireycidir!

Böyle La Palice gerçeklerini bir kenara bırakalım da sanat çizgisi üzerinde birleşelim önce. Tabii, sanattan konuşmak istiyorsak öncelikle.

Geçenlerde bir arkadaş boş bulunup, «Toplumcular estetiğe aldırmaz!» deyiverdi. Bizi bireyci sanat yapmakla suçlayan eleştirmense, «çağımız estetizmin karşısındadır» diyor. Sartre'ın bir sözü geliyor aklıma: «Ben, geri kalmış bir ülke sanatçısı olsam, boş verirdim edebiyata.» Tutum, genel çizgisi içinde bu.

Orta derecede bir eser, günün havasına uygun bir konuyu işliyor, sivri bir iki söz ediyor diye büyük eser sayı-

lerine ödediği paranın toplamı 450 milyon liradır. Geriye kalan 410 Milyon lira ne olmaktadır? Nasıl pay edilmektedir? Bu kâr dört kişi arasında pay edilmektedir.

(Belediye resmi çıktıktan sonra)

1 — Yapımcı
2 — İşletmeci
3 — Sinema salonu sahibi
4 — Tefeci

410 Milyonu yüz farzedersek.
% 50 Sinema sahibi
% 20 Belediye
% 20 İşletmeci
% 15 Yapımcı
% 15 Tefeci

Bu rakamlar işi yaratıcıların (Yapımcı - dolayısıyla bu işe emek veren tüm sinema işçilerinin - Yıldız oyuncular hariç) yarattıkları değerin nasıl yağma edildiğini gösterdiği gibi, Türk sinemasının kurtuluşunu dış pazarda arayanların, iç pazar kaynaklarını değerlendirmeden, dış pazar hayali ile avunduklarını açık seçik ortaya koyması bakımından da önemlidir.

Netice olarak: İç kaynakların iyi değerlendirilmesi ile yapım imkânlarının bugünkünden üç defa iyi olması ve böylece kaliteli filmle çıkılabilecek olan dış pazarın da bir gerçek olarak düşünülmesi mümkündür.

Gerçekleşmesi bu günkü şartlar altında imkânsız olan dış pazar hayallerini şimdilik bir kenara bırakıp, önce iç kaynaklarımızın yağmasının önlenmesi, sonra bu kaynakların artırılması yolunda zorlanması ilk hedef olmalıdır bence.

Turgut Demirağ

Türk Film Prodüktörleri Cemiyeti Başkanı

TURGUT DEMİRAĞ (Türk sineması üvey evlâttır)

400 Milyon yatırımlı Türk film endüstrisinin arzu edilen kaliteli seviyeye gelememiş olmasının en büyük sebebi, ona istikamet verici, onu koruyucu kanunların olmamasıdır.

Film imali, büyük finansmana dayanan ve büyük riskleri olan kompleks bir sanattır. İngiltere, Almanya, Japonya, İspanya, İtalya gibi bizden çok daha gelişmiş durumda bulunan bu memleketler, yerli filimlerini, yabancı filimlerini, yabancı filmlere karşı büyük bir titizlikle korumak için, yüzlerce kanunu çıkarmışlardır.

Kısaca onlardaki ve bizdeki durumu mukayese edelim:

a) Onlarda ecnebi film ithalâtı kotalarla tahdit edilmiştir.

Bizde tamamen serbest olduğu gibi, Türk film imaline yarayan ve dışarlardan ithali zaruri olan boş film (Ham madde) kotaya tabidir.

b) Onlarda, kendileri ithâl ettikleri için, ne stüdyo malzemesi ne de boş film üzerinde gümrük nakliye masrafları mevcut değildir.

Bizde, bütün bunları ithal etme zorluğu olduğu için % 75'e kadar maliyet farkı vardır.

c) Onlarda, her sinemanın ortalama dört ecnebi filme karşı bir yerli film gösterme mecburiyeti vardır.

Bizde, böyle bir mecburiyet olmadığı gibi, bir çok belediyeler Türk filmi gösteren sinemaların biletlerini yabancı film gösteren sinemalarınkinden daha ucuza satmağa mecbur edilirler.

d) Onlarda, Film bankaları ve fonları prodüktörün finansmanına yardım eder. Zararına iştirak eder.

Bizde, ne film bankası ne de fonu olmadığından, bütün risk prodüktörlerin omuzundadır.

e) Onlarda, kaliteli filmlere, halk tarafından rağbet gören filmlere, yıl sonunda primler verilir, rüsum iade edilir.

Bizde, böyle bir şey yoktur.

f) Onlarda, Sansür anlayışlı ve teşvik edicidir.

Bizde, sansür tamamen tersine, baltalayıcı, ne istediği bilinmez bir topluluktur. Bazan sola, bazan da sağa kayar, esen rüzgârlara göre..

Türk Film Endüstrisinin bu dar sütunlara sığmıyacak kadar çok problemleri vardır. Kendi yağı ile devletten hiç bir yardım görmeden bu duruma gelmiş film endüstrisini kınama yerine takdir etmek lâzım. Zira bu derece devletce ihmale uğramış millî filmciliğimizin yavaşda olsa gelişme göstermesi, Türkün azminin, zekâsının ve kabiliyetinin bir sonucudur.

Eğer millî filmciliğimizin daha süratle kalkınmasını istiyorsak, onu herşeyden evvel yabancı filmlere karşı korumak, Türk film yapımcısını ekonomik baskılardan kurtarmak, emeğinin ve sermayesinin hakkını verecek kanunlarla birlikte, iyiye doğru teşvik edici kanunları bir an evvel çıkarmak şarttır.

Bütün dünya memleketleri millî filmciliklerini ancak bu şekilde ayakta tutabilmişlerdir.

Yabancı Ülkeler Film Kanunlarını tetkik edip, 21 yıllık tecrübelerimin neticelerine dayanarak Cemiyetimiz namına hazırladığım "TÜRK SİNEMA VE FİLMCİLİĞİNİ GELİŞTİRME KANUN TASARISI" kanunlaştıktan en geç beş yıl sonra, Millî Filmciliğimizin Dünya piyasasında parlak bir yeri olacağına inanıyorum.

---

lacak, baştacı edilecek; öte yandan henüz politikanın ve toplumcu bilincimizin erişemediği çapraşık insani durumları, günlük yaşamımızda boğazımıza kadar gömülü olduğumuz çelişmeleri, açmazları didikleyen bir şair bireyci sayılıp bir kenara atılacak. Daha garibi: belli bir özü, alıştığımız, yani okur okumaz anladığımız biçimde işleyen bir şair alkışlanacak da; aynı özü, değişik biçimde, kafamızın ogüne dek karanlık bir köşesine ışık tutmağa çalışarak, yeni anlatım olanakları deneyerek işlemeğe çalışan bir şair anlamsız sayılacak, horlanacak, bireyci sanatçı diye alay edilecek kendisiyle...

Yok öyle şey! Kolaya kaçmak yok sanatta. Şablonlar yok sanatta. Sanat eserleri ancak ve ancak sanatçı ölçütlerle değerlendirilebilir. Sanat değeri taşımayan, içinde şiir rüzgârı esmeyen manzumeler istediği kadar toplum sorunlarıyla yüklü olsun, şiir olamazlar. Keloğlan gibi canlı bir halk temasını işliyor diye Nahit Ulvi Akgün'ün çiziktirdiklerini de şiir mi sayacağız yani şimdi?

Hem gelip gidip neden Nâzım'a dayıyoruz sırtımızı? Sağlığında kendisinin bile yapmadığı şekilde neden Nâzım'ın dışındaki bütün şairleri küçümsüyor, ona benzemeye itiyoruz? Üç-beş tane daha Nâzım kopyası çıkarsak ortaya, ne kazanır bundan edebiyatımız? Nâzım, kendi koşulları içinde büyüktür, tektir ama Türk Edebiyatında ondan başka şair yok demek değildir bu. Aşılamaz demek de değildir. Yeter ki, günümüz değerleri üzerine eğilmesini bilelim. Ama önce şablonları bırakalım elimizden.

Mehmet DOĞAN

— Gelecek hafta —

Lütfi Akad, Atıf Yılmaz, Onat Kutlar

Demokrasinin Çetin Altan'a doğum günü hediyesi

ARKADAŞIMIZ Çetin Altan'ın dokunulmazlığının Anayasa ve Adalet komisyonlarından kurulu karma komisyonda kaldırılmasını bir kaç yazar şiddetle tenkit ederken AP'li gazeteler bu büyük adaletsizlik karşısında hiç seslerini çıkartmıyor, sükûtlarıyla kararı desteklediklerini gösteriyorlardı.

Çetin Altan'ın dokunulmazlığı konusunda ilk tepki Ulus Gazetesi'nde Fikret Ekinci'den geldi. Ekinci, Çetin Altan'a karşı tertiplerin hangi çevrelerce hazırlandığını şöyle açıklıyordu: «Belli bir iş çevresi, Çetin Altan'ın susturulmasını özellikle istemiştir. Bu çevrenin sözcüsü bir gazetenin küllenmiş kalemi, geçende Çetin'i kast ederek yasama dokunulmazlığı kaldırılmalı, mahkemelere sevk edilmeli diye bağırıyordu. Arkasından tazelenen dokunulmazlık hikâyesi. Sanki, mahkemeler emirlerinde ve siyaset adamları gibi, bağımsız ve şerefli adliye mensupları da üç beş tane kendilerine iş adamı adı vermiş, gerçekle iş adamlığı ile ilişkisi olmayan vurgun erbabının emrinde. Yasama dokunulmazlıklarını, bazı yazarları susturma, para babalarını huzura kavuşturma aracı yapmaya kalkmak, çok sakim bir yoldur. Geçmiş devirde yıkılan iktidar bir Metin Toker kini ile terör devrine adım adım girdi. Bu iktidar da, bir Çetin Altan kini ile o yola itiliyor. Yol, aynı yoldur, mücadele aynı biçimi alacaktır. Hürriyetleri zedelememeliyiz. Yüksek organların itibarını yıpratmamalıyız. Metin ile, Çetin ile açılan yollar, bütün kişilerin hürriyetlerini tehdit eden bir biçim alıyor sonunda. Sokak, bugün Çetin'i ve aynı şeyleri yazanları çoktan geçmiştir. Üç beş kişinin keyfi için, sonuçsuz denemelere girmekten fayda umanlar yanılmaktadırlar.»

Yine aynı gazetede, yazıları bir süre kesildikten sonra Bülent Ecevit'in müdahalesiyle yeniden yazı yazmağa başlayan Selâhattin Hakkı Esatoğlu da, Çetin Altan'ın dokunulmazlığının kaldırılmasının geleneklere aykırı olduğunu belirterek şöyle diyordu: «Kurulduğundan beri Millet Meclislerinin geleneği belli suçlardan dolayı dokunulmazlığın kaldırılması yolunda olmuştur. Örneğin adam öldürtmeye kışkırtmak, yiyicilik, ihtilâs, Atatürk'e suikast, emniyeti suiistimal, bilerek iftira v.s. Bugüne kadar basın suçlarından dolayı Millet Meclisi hiçbir milletvekilinin dokunulmazlığını kaldırmamıştır. 121 basın suçu ertelenmiştir. Halbuki bugün bu yol açılmaktadır. Yine Meclis, geçmişinde, kürsüde söylediğini dışarıda yazan milletvekillerinin dokunulmazlığını kaldırmaktan kaçınmıştır. 27 Mayıs'tan sonra kurulan ve özgürlüklere daha saygılı olması gereken bir Meclis'in, eski Meclislerin gerisinde kalması ve dokunulmazlığa eski meclisler kadar saygı göstermemesi, bizim lehimize bir tutum olmayacaktır. Şüphesiz AP çoğunluğu ile verilecek bu çeşit kararların sorumluluğu da AP'ye ait olacaktır. Fakat muhalefet yine de sinmeyecektir.»

Cumhuriyet'te İlhan Selçuk da «Kaba bir haksızlık» başlıklı fıkrasında AP'lilerin tutumunu şöyle eleştirdi: «Çetin Altan'ın kişiliğinde milletvekilliği ve yazarlık birleşmektedir. Her gün yazan, fikirlerini cesaretle ve açıkyürekle ortaya koyan Çetin için dokunulmazlığın kalkması bir milletvekilinin fikirlerinden ötürü kovuşturmaya uğraması demektir. Oysa dokunulmazlık, milletvekillerinin fikirlerini rahatça söylemeleri ve yazmaları için icad edilmiştir. Kanunsuzluk, haksızlık ve bir kelime ile adaletsizlik, Adalet Partisi işgüzarlarının temel mesleği haline gelmiştir... Zaten körtopal yürümeye çalışan Anayasa rejimini Filipin usulü demokrasinin siyahlığına dönüştürmek isteyenlerin marifetleridir bütün bunlar... Ne yazık ki, memleketimizdeki hukuk cephesi, açık haksızlıklar karşısında sesini duyuracak adalet bilincine daha kavuşamamıştır. Temel hukuk kavramları siyasi iktidar tarafından ezildiği zaman hukuku korumakta cılızdırlar. İster sağcı olsun, ister solcu olsunlar, insanlar, temel hukuk kavramlarını ortaklaşa koruyabildikleri gün özgürlükler devam edebilir.»

Akşam'da İlhami Sosyal, bundan sonraki gelişmeleri şöyle tahmin ediyordu: «Çetin Altan'ın dokunulmazlığının Meclis Genel Kurulunda da kaldırılması için gerekli mizansenin yaratılması gayretleri de gösterilecektir. Bugünlerde iktidar gazetelerinin hepsinde birden komünizm tehlikesi edebiyatına hız verilmesi, yine yeraltı faaliyetlerinden bahsedilmeğe başlanması muhtemeldir. Komünizmin pençesine düşmek üzere iken vatanın kurtarıldığı söylenecek ve bu arada da Çetin'in dokunulmazlığının kaldırılmasına karar veren komisyon kararı, Meclis'ten de geçirilmek istenecektir.»

Çetin Altan'ın kendisi ise, komisyonun dokunulmazlık kaldırma kararından önce Akşam'da yazdığı fıkrada şöyle diyordu: «Yarın 22 Haziran. Yarın sabah toplanacak olan anayasa ve adalet karma komisyonundaki AP çoğunluğu, Güven Partisi'nden Coşkun Kırca ile Emin Paksüt'ün de taktik yardımlarıyla dokunulmazlığımı kaldıracak.

Başbakanından dışişleri bakanına kadar affa uğramış âdi suç dosyaları ile affa uğramamış 67 dosya Meclis dolaplarında yatmaktadır.

Komprador burjuvazisiyle onların temsilcilerinin sosyalistlere reva gördükleri muameleler ve kanununa bir de benim dokunulmazlık hikâyesi katılsın. Bütün bunlar yüz kızartıcı suçlarla malûl bir iktidara yeni çirkinliklerden başka bir şey kazandırmayacaktır.

Yarın ayın 22'si. Kırkıncı yaşımı doldurduğum gün.

Ben kırkbirinci yaşımın ilk hediyesi olarak Türk halkına basılması bitmek üzere olan on beşinci kitabımı sunuyorum. Türk demokrasisi ise bana karma komisyonda dokunulmazlığımın kaldırılmış olduğu haberini. Hâlde bu karşılıklı alışverişte utanacak olan ben değilim.»

İstihbarat dediğin de böyle olur!

Güvenilir kaynaklardan öğrendiğimize göre, Türkiye'de kesif faaliyet gösteren Rus ajanları, Amerikalılar aleyhine yeni tertipler hazırlamak üzere bir takım komünistleri kiralamışlardır.

Çıkarılması mutasavver hâdiseler içinde düzmece "bayrak yırtma" ve "kadın kaçırma" oyunları da hazırlanmaktadır. Buna göre önceden hazırlanacak yırtık bir bayrak, eğlence yerlerindeki bir Amerikan subay veya erinin cebine konacak ve bilâhare "Amerikalılar Türk bayrağını yırttılar!" yollu yaygaralar koparılacaktır.

"Kadın kaçırma" meselesi de, geçen yıl Adana'da olduğu gibi, parayla tutulan bir fahişeyi Amerikalılara peşkeş çekmek ve sonra da hazırlanan plan mucibince "Amerikalılar kızları kaçırıp tecavüz ediyorlar!..." diye bağırılacaktır.

BUGÜN GAZETESİ
(23 Haziran 1967)

haftanın karikatürü

Atom harbi çıkabilir — Gazeteler

YAZISIZ

Nehar Tüblek — Akşam

Dertsiz yaşama reçetesi!

Cumhuriyet Gazetesi'nde bir kitap ilânı:

Kapitalizmin ötesine doğru

KAPİTALİST TÜRKİYE

ve

ÜSTÜN TÜRK MİLLETİ

adlı kitap, devrimci kapitalizmi anlatmak içindir. Her genç kız, her delikanlı ve her insan; hayal ettiği hürriyeti, mutluluğu ve yaşama güvenliğini ister. Dertsiz, keyifli ve hazlı bir yaşama... Devrimci kapitalizm, bunları kendiliğinden getirir...

METHİYE DÜZME YARIŞI...

Şehinşah memleketinde yarattığı yeni atmosfere uygun bir sitare...
Aryamehir.
İran, tamamiyle kendi eseri olan bu devlet başkanından gurur duymakta haklıdır. Monarşi dünyası içinde bugün Muhammed Rıza Han'dan daha üstün seviyeli ve büyük tecrübeli bir başka millet reisi mevcut değildir.

NİZAMETTİN NAZİF
(Y. İstanbul - 22.6.1967)

★

Biz AP'liler, genel başkanımız ve başbakanımız Demirel'i canımız kadar severiz. Yalnız Demirel'i sevmek kâfi değildir. Onu her bakımdan desteklemek, çalışmalarına yardımcı olmak, onu haksız târizlerden ve tecavüzlerden korumak AP'li olmanın bir gerçek icabıdır. İcabıdır diyoruz, çünkü memleketimizde pek nadir olarak yetişen bu çaptaki devlet adamlarına destek olmazsak, yarın yerine gelecek adamı kolay bulamayız.

TEKİN ERER
(Son Havidis - 22.6.1967)

ANT ● Haftalık Dergi ● Kurucuları: YAŞAR KEMAL, FETHİ NACİ, DOĞAN ÖZGÜDEN ● Sahibi ve Genel Yayın Müdürü: DOĞAN ÖZGÜDEN ● Bu nüshada Sorumlu Müdür: YAŞAR UÇAR ● Teknik Sekreter: İNCİ ÖZGÜDEN ● İdare yeri: EBUSUUD CADDESİ, TAN HANI, No. 98-302, SİRKECİ - İSTANBUL ● Telefon: 27 81 09 ● Posta Kutusu: 934 - SİRKECİ - İSTANBUL. ● Ankara Temsilciliği - Tel: 13 40 20 ● Dizildiği ve Basıldığı yer: TAN MATBAASI ● Abone Şartları: Yıllık 60 Lira, Altı Aylık 30 Lira, Üç Aylık 15 Lira ● İlân: Santimi 25 Lira: yayın ilânları yüzde 50 indirimlidir ● Tek sütun üzerine 5 Santimlik kutu yayın ilânları 50 Lira'dır.